

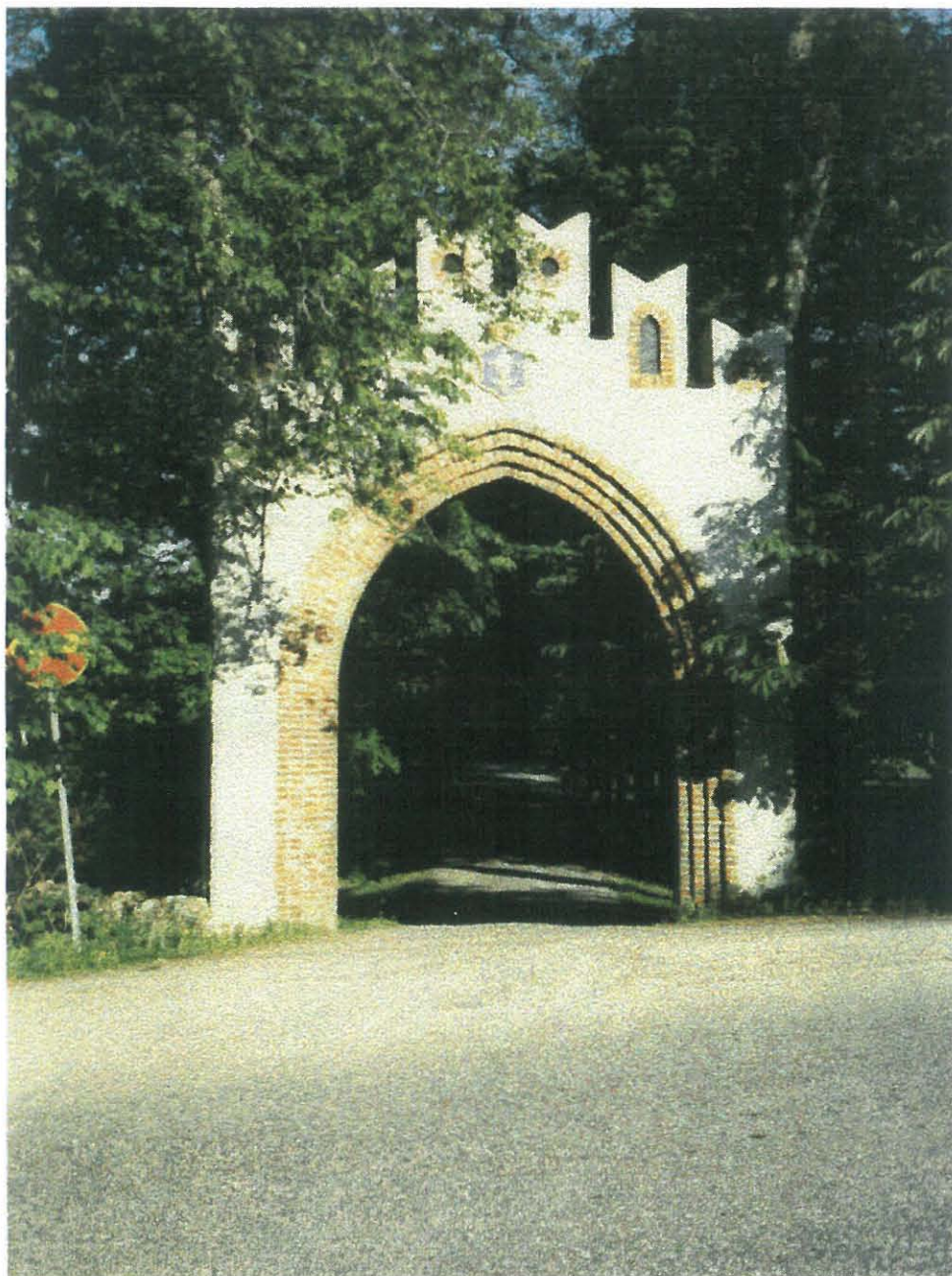

Mustion kartanopuisto – raportteja 1998

Puistoinventoinnin opintojakso MA-94.348

Arkkitehtiosasto, maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelma

Teknillinen korkeakoulu

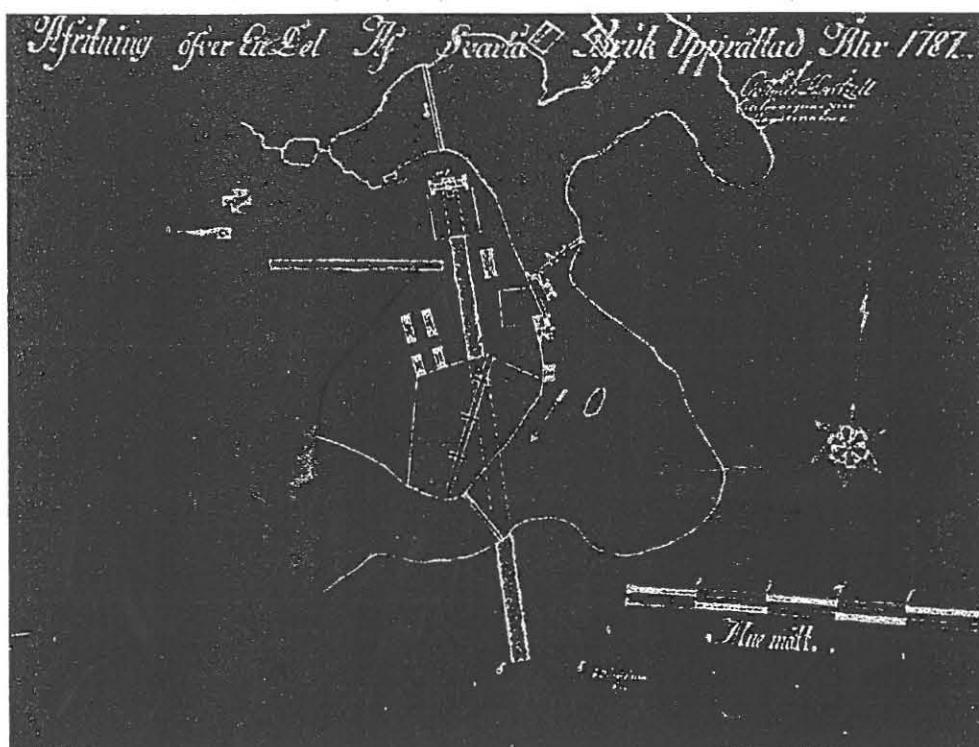

Puiston inventointi
Mustio kartano
8.-12.6.1998
Saara Pyykkö
35 774U, TKK

Inventointiraportissa on perehdytty vanhaan kartta- ja kuvamateriaaliin, verrattu niitä keskenään sekä olemassaolevaan tilanteeseen. Vertailut ovat alustavaa pohjatyötä ja niiden pohjalta ei vielä ole syytä tehdä lopullisia päätelmiä. Kohde on erittäin kiinnostava useine eri vaiheineen. Mustion linnan puistoalue vaatisi perusteellisen historiallisen tutkimuksen ja sen pohjalta tehdyn kunnostussuunnitelman ja linjakkaan toteutuksen.

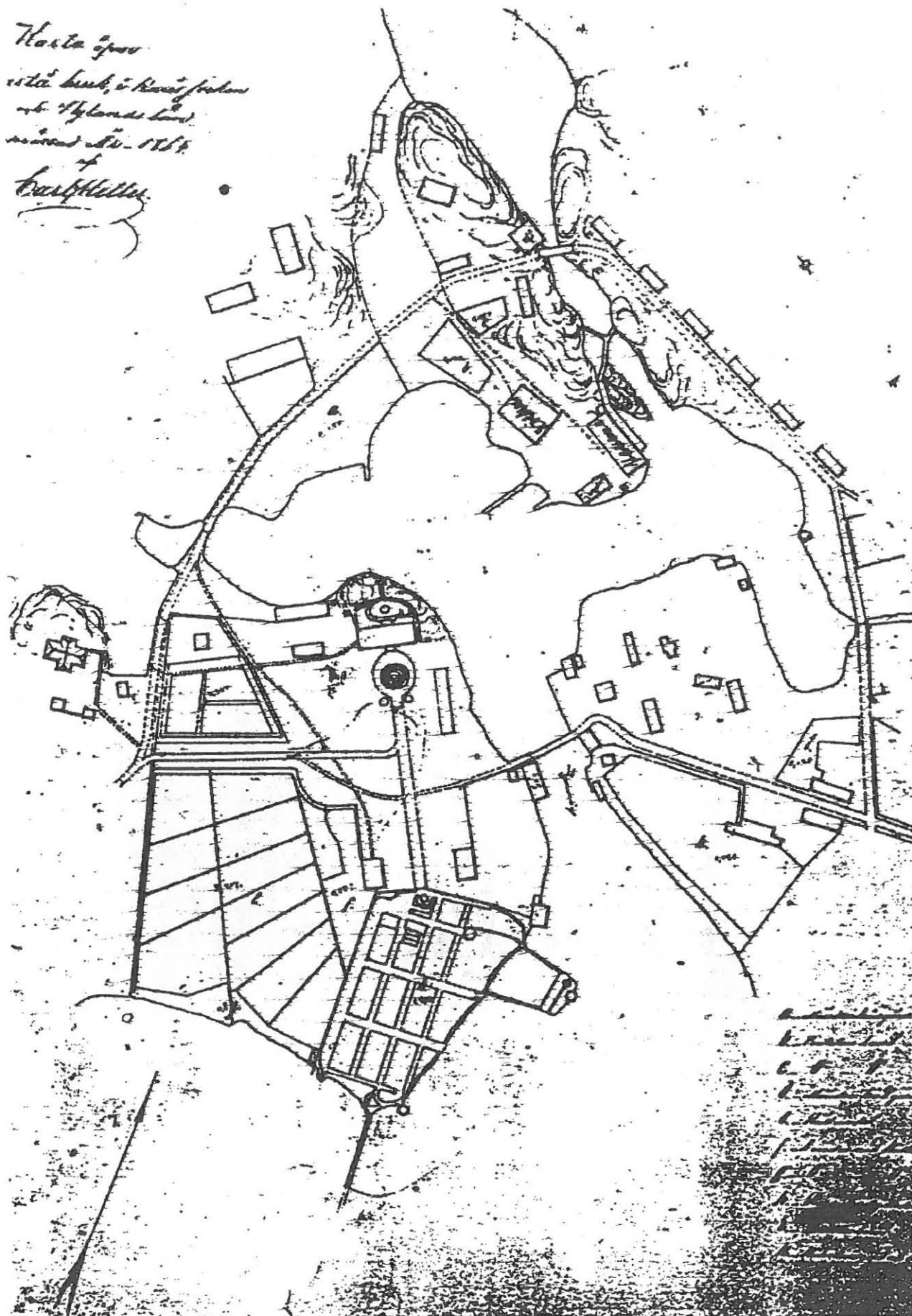
Kartat

Raportin vanhimpana karttana on tutkittu vuoden 1787 tilannetta. Siinä on nähtävissä suora akseli päärakennuksesta joen yli vastakkaiselle mäelle, jossa on sijainnut ns. goottilainen temppeli. Milla Hakari on esittänyt raportissaan tarkempia tietoja goottilaisesta temppelistä. Vuoden 1787 kartassa on nähtävissä kirkko, kappeli sekä kujanne/akseli/tie (?), joka johtaa vanhalle (nytemmin sortuneelle) päärakennukselle. Kartassa näkyvät myös Goottilaiselle temppelille johtava silta sekä hyötytarha ristin muotoisine käytävineen. Patorakennelmien eteläpuolinen saari on vielä vailla siltoja eikä kuvassa ole tallirakennuksia.

Kartta 1787

Karta över
 stads delar i Kungälv
 och Hylands lands
 mätad 1864
 af
 Carl Hellström

Karta 1864

Vuoden 1864 kartta on ollut mielenkiintoinen lähdemateriaali, koska se esittää puutarhaa, jota ei enää ole. Myöhemmin käsiteltävässä vertailevassa valokuvatutkimuksessa löytyy jäänteitä tästä suunnitelmasta.

Päärakennuksen edessä näkyy symmetrinen ympyrän muotoinen etupiha istutuksineen. Päärakennukselta tallirakennukselle on pääakseli ja pääportilta itään poikkiakseli. Tätä risteysaluetta tutkimme maakaivauksin 12.6.1998 (liite 1). Vuoden 1787 kartassa näkynyt vanha päärakennus on poistunut. Vuoden 1864 kartassa näkyvät tallirakennus sekä nykyisin ravintolana toimiva ensinen vaunuvaja. Näiden eteläpuolella on suuri hyöty- ja hedelmätarha, jotka ulottuvat tallilta rantaan. Hedelmätarhan käytäviä tutkimme maakaivauksin 10.6.1998. Milla Hakari, Emilia Weckman ja Marketta Jolkkonen esittävät omien kaivaustensa löydöt ja johtopäätökset omissa raporteissaan. Mittauspiirustus kaivuupaikoista liitteessä 2.

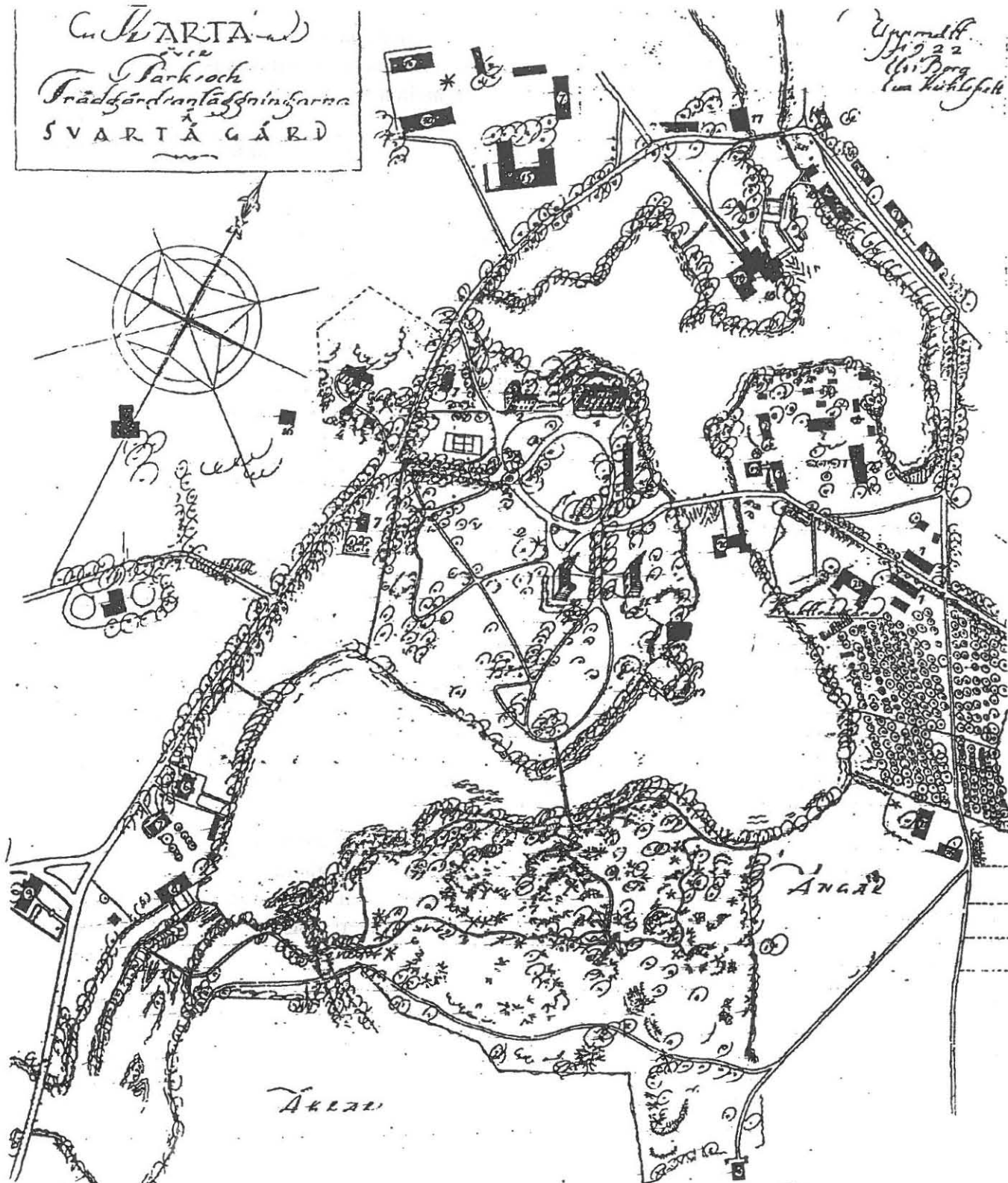
Hyöty- ja hedelmätarhan länsipuolella on peltoalue ja sen länsipuolella näkyy mustana viivana aita. Paikalta on löydettävissä osittain sortuneet kiviaidan jäänteet. Aita on voinut olla yhdistetty puu- ja kiviaita. On myös mahdollista että kiviaidan päällä on ollut pensasaita, koska kiviaidan päällä kasvaa edelleen syreeneitä. Kiviaidasta on näkyvissä sortuneita kiviä myös pääportin edustalla sekä pääportista pohjoiseen, ennen nykyistä parkkialuetta.

Saarelle on rakennettu kaksi siltaa sekä huvimaja. Oikeassa yläkulmassa, työläisten asuntorivin takana, näkyy mahdollisesti myöhemmin käsiteltävä huvimaja. Tämä kartta ja Carl von Kugelgenin grafiikan lehdet viittaavat siellä sijainneeseen, myöhemmin kadonneeseen huvimajaan.

Roomalainen huvimaja on lähellä nykyistä paikaansa. Myöhemmin tehdyt vesijärjestelyt ovat aiheuttaneet veden pinnan laskemisen ja rantaviivan epämääräisyyden. Rannan läheisyydessä on edelleen havaittavissa vanha rantaviiva puustosta, vanhoista kannoista sekä rantapengerryksistä.

(Svartå) ^{Östra}
 Park och
 Trädgårdanläggningarna
 SVARTÅ GÅRD

Uppmätt
 1922
 H. B. Berg
 i en kistfält

FÖRKLARING

1. Gårdsloft	12. Luthus
2. Gårdsloft	13. Luthus
3. Verk	14. Källare
4. Klockstapel	15. Ladugård
5. Gamla präst	16. Lada
6. Kåstörstugan	17. Träckeri
7. Arbetsbostad	18. Fabrik
8. Kraftcentral	19. Kåstörstugan
9. Bolk	20. Kraftcentral
10. Stall	21. Gränderi
11. Vagnstall	22. Risa

TRÄDGÅRD

1. Al	13. Kallstuga
2. Alm	14. Kallstuga
3. Alm	15. Kallstuga
4. Dill	16. Kallstuga
5. Dok	17. Kallstuga
6. Dukkan	18. Kallstuga
7. Dukkan	19. Kallstuga
8. Kallstuga	20. Kallstuga
9. Kallstuga	21. Kallstuga
10. Kallstuga	22. Kallstuga

Vuoden 1922 kartta eroaa hyvin paljon vuoden 1864 kartasta. Puutarhan muotokieli on muuttunut geometrisesta eräänlaiseksi maisematyylin ja entisen puutarhan kompromissiksi. Polkujen linjastot ovat kaarevia. Keskeisakseli on poistunut lukuunottamatta talli- ja vaunurakennusten välissä sijaitsevaa puukujannetta. Poikkiakselista on jäljellä pääportista itään johtava puukujanne. Viljelmät on siirretty joen itäpuolelle oleville tiluksille.

Trycksbackan mäellä on nähtävissä polkujen verkosto. Mäelle on istutettu 1800-luvun lopulta useita puulajeja. Mäellä sijainneesta goottilaisesta temppelistä on mahdollisesti ollut näkymäakselit kirkolle, päärakennukselle sekä huvimajalle, joka on sijainnut päärakennuksesta koilliseen, työläisten asuntojen takana (ks. edellinen sivu).

Viljelyalueen ja Trycksbackan väliin jäävä alue on ollut niittyä. Tällä hetkellä sinne rakennetaan suurta vesiaihetta puroineen ja istutuksineen.

Päärakennuksen ja kirkon välissä, lähellä tietä sijatsevasta työläisten asunnosta on löydettävissä kivijalka. Sitä on vaikeaa havaita runsaan etelänruttojuurikasvuston taakaa.

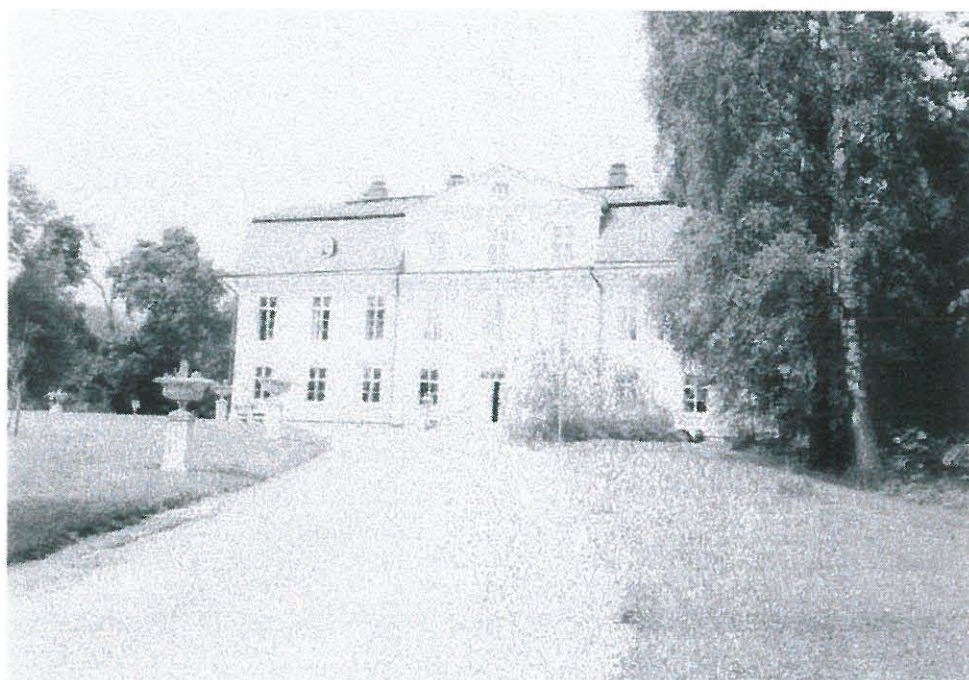
Tenniskenttä sijaitsee samalla paikalla, mutta se on ollut vaatimattomampi.

Vanhat valokuvat

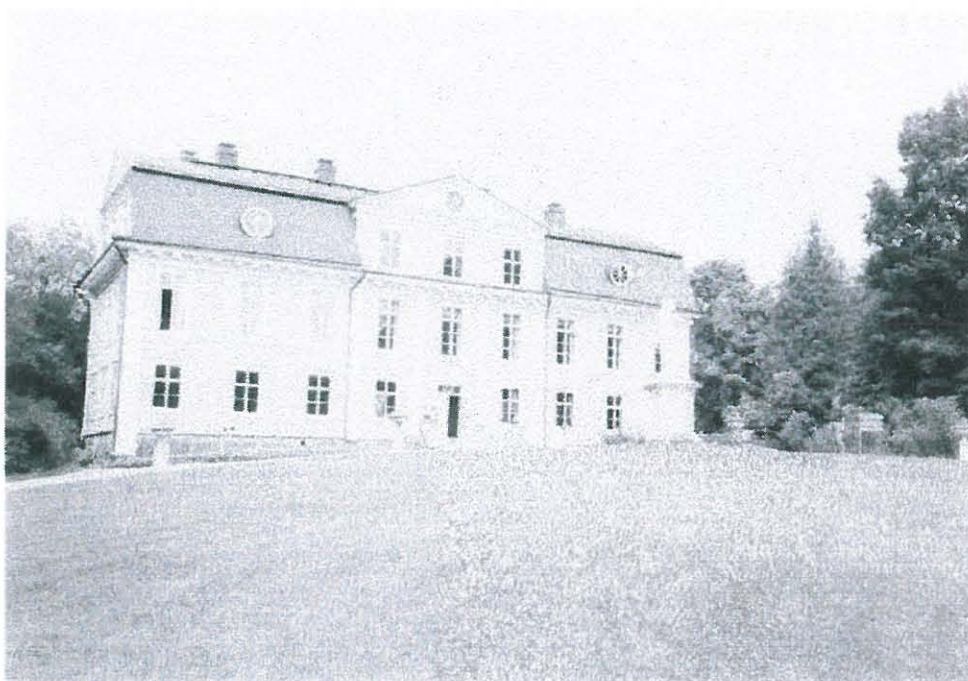
Seuraavissa kuvapareissa on verrattu vanhoja valokuvia nykytilanteeseen ja tehty visuaalisia havaintoja tilanteen muutoksesta. Kuvalähteisiin on merkitty tekijä ja vuosiluku, mikäli ne ovat olleet raportin tekijän tiedossa.

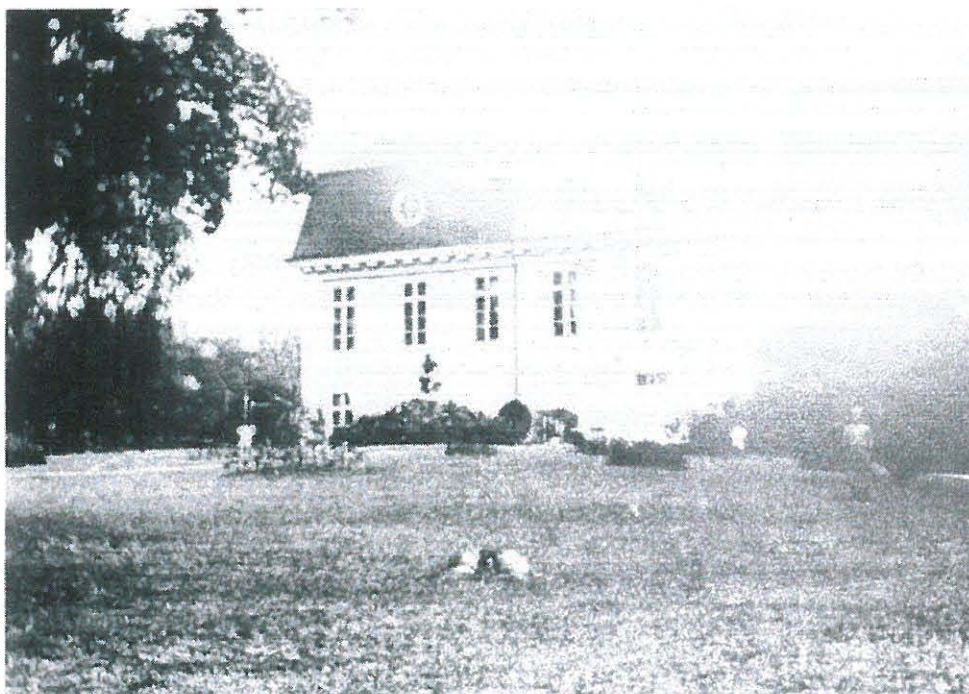
Talvisessa näkymässä päärakenuukselle johtavan tien linjaus on ollut muodoltaan lähempänä ympyrää. Kukkalaiteet ovat uusia. Vasemmalla oleva puu mahdollisesti sama. (Ylempi kuva Museovirasto/Kartanolaatikko/Mustio, alempi kuva Saara Pyykkö)

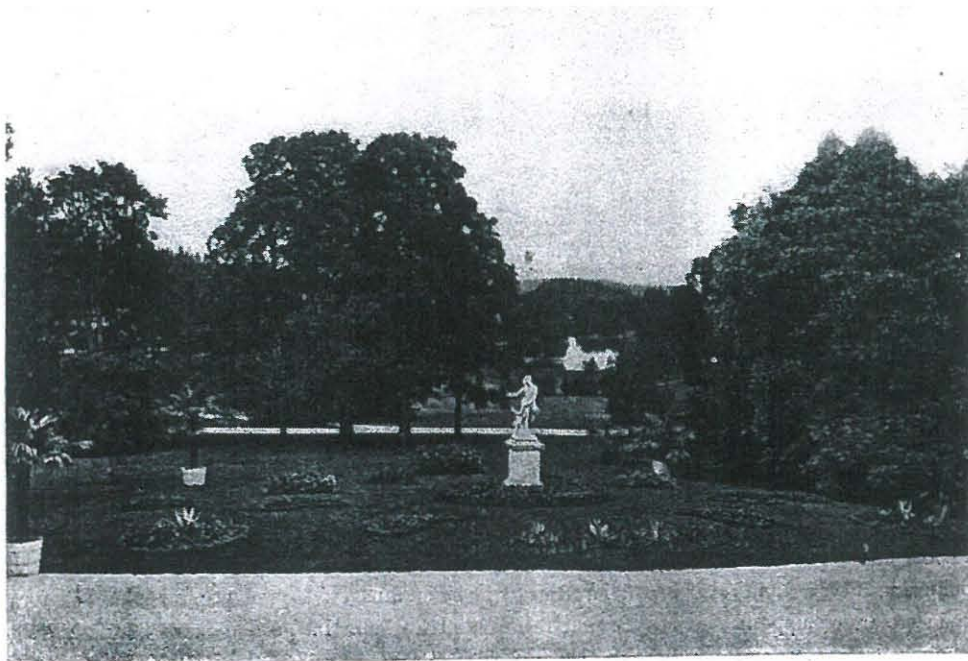
Itäisempi kaarre on säilynyt ryhdikkäämpänä, kuin läntisempi. Lähestymistiet ovat mahdollisesti olleet melko symmetriset. Ylemmässä kuvassa runkoruusu reunustavat ulkokaarretta. Oikealla on vain yksi koivu. Tällä hetkellä paikalla on pusikoitunut koivikko, mikä estää näkymän pohjoiseen. (Yk. Museovirasto, ak. S.P.)

Nykyinen Diana-veistos on sijainnut ainakin kahdessa paikassa. Vuoden 1910 valokuvassa Diana sijaitsee rakennuksesta kauempana, mahdollisesti keskiakselilla. Kuvassa näkyvät myös oleanteri- ja agave-ruukut rakennuksen edustalla, sekä runsaammat Teppich-istutukset kuin yhdeksän vuotta myöhemmin (ks. seuraava sivu). Keskikohtaa on myös korotettu myöhemmin. Aikaisemmin päärakennuksen edusta on ollut tasaisempi. Pihakalusteet sijaitsivat aikaisemmin kulmittain, nyt rakennuksen suuntaisesti. Alemmassa kuvassa oikealla oleva hahmo esittää Dianan aikaisempaa paikkaa. (Yk Signe Brander, Museovirasto, 1910, ak. S.P.)

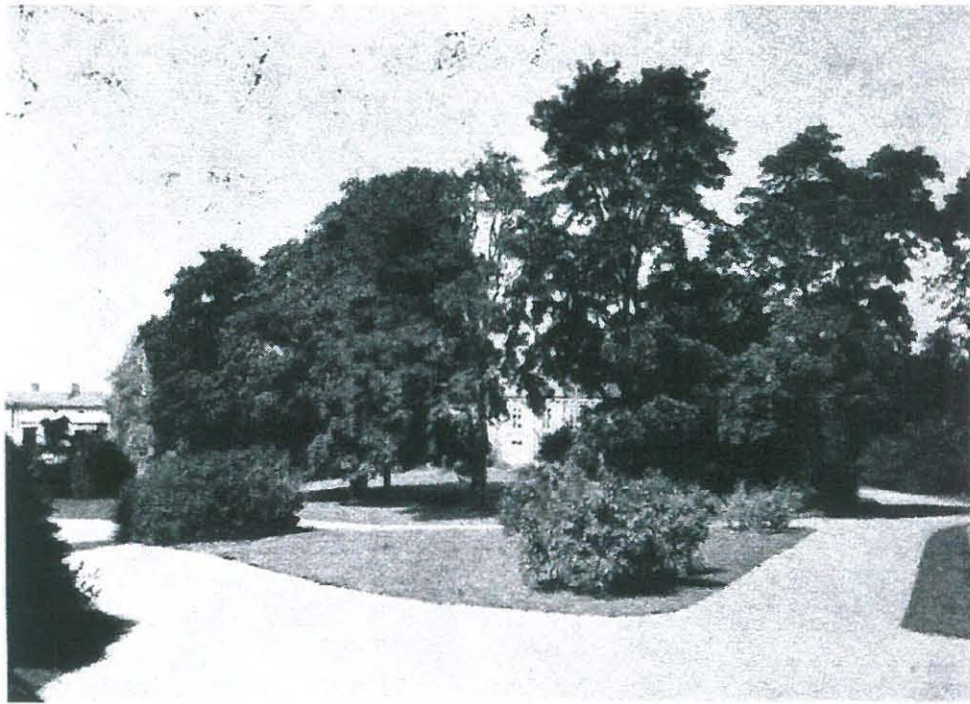
Ylemmässä kuvassa Diana-patsas on nykyisellä paikallaan. Päärakennuksen edustalla on pienempiä pyöreitä perenna (ruusu?) istutuksia, joiden keskellä palmuja ja agaaveita. Alemmassa kuvassa patsas on ns. Musta Diana, nykyistä patsasta edeltänyt veistos. (yk. Museovirasto 1919, ak. Mustion linnan valokuva-arkisto)

*Ylemmässä kuvassa näkyy neljä vaahteraa (*Acer platanoides*), joista nykyään on jälkellä kaksi elävää puuta ja kaksi kantoa. Suomen paksuin kanadantuija (*Thuja occidentalis*) näkyy pienenä. Vesi häämöttää puiden takaa. (Yk. Museovirasto, ak. S.P.)*

*Vanhoista vaahteroista on jäljellä reunimmaisiet. Polun eteläpuolelle istutetut tammet (*Quercus robur*) peittävät näkymän rannalta päärakennukselle ja toisaalta päärakennukselta joelle etelään. Vrt. edellinen sivu. (Yk. Museovirasto, ak. S.P.)*

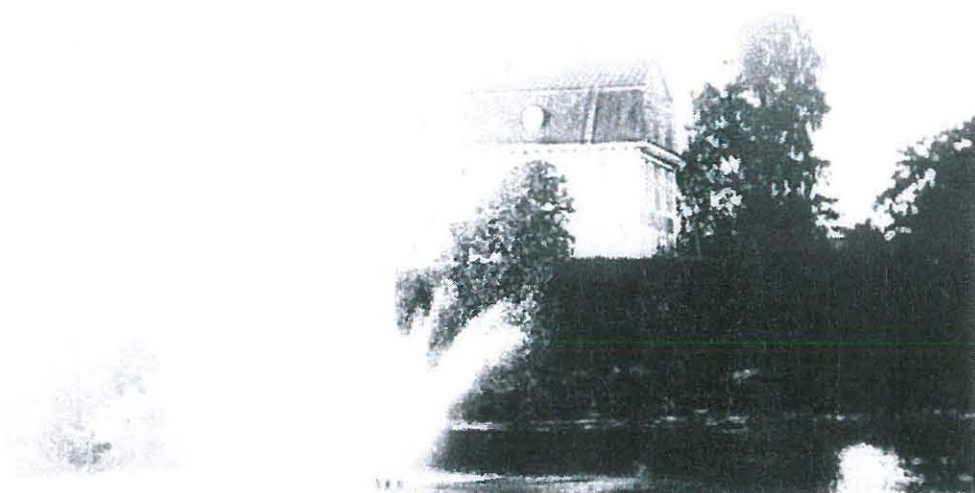
*Näkymä tallilta päärakennukselle. Kolmion muotoisessa istutusalueessa aikaisemmin pensaita. Uudet tammet (*Quercus robur*) estävät suoran näkymän päärakennukselle. (Yk. Luis Sparre, Museovirasto, ak. S.P.)*

Talli rakennettu 1850-luvulla. Ylemmässä kuvassa näkyy torni, mikä on myöhemmin purettu. Tallille johtavan polun paikka on siirtynyt. Villiviinit(?) ja uudet lehtipuuistutukset peittävät näkymän tallille. Uusi ilmoitustaulu on hieman vieras tallin edustalle. (Yk. Museovirasto, ak. S.P.)

*Polkujen linjaukset ovat samat. Puukujanteeseen on istutettu uusia puita edesmenneiden tilalle. Marketta Jolkkonen on käsitellyt kujanteen puustoa raportissaan mm. mittapiirustuksen avulla. Näkymä on aikaisemmin ollut avarampi päärakennukselle. Psyke pensaineen sekä Suomen suurimmaksi kasvanut kanadanhemlocki (*Tsuga canadensis*) estävät näkymän. Polulla sijaitsevat ruukut lienevät kulkuesteitä, mutta paikkaan ehkä hieman vieraita. (Yk. Museovirasto, ak. S.P.)*

Aikaisemmin päärakennuksen pohjoispuolella on ollut laaja vesipeilipinta, josta rakennuksen hahmo on heijastunut. Vertailemalla peruskarttaa ja vuoden 1922 karttaa voidaan todeta padon pohjoispuolella sijaitsevan vesialueen pienentyneen ja veden laskeneen huomattavasti. Päärakennuksen massa on erottunut näyttävästi myös pohjoisesta. Nykyään pohjoispuoli on pusikoitunut ja kaipaa harventamista. Alemassa kuvassa näkyy vesialueen keskellä sijainnut suihkulähde. Liitteenä on mittapiirustukset suihkulähteen vesialtaasta. (Yk. Museovirasto, ak. Mustio linnan kuva-arkisto)

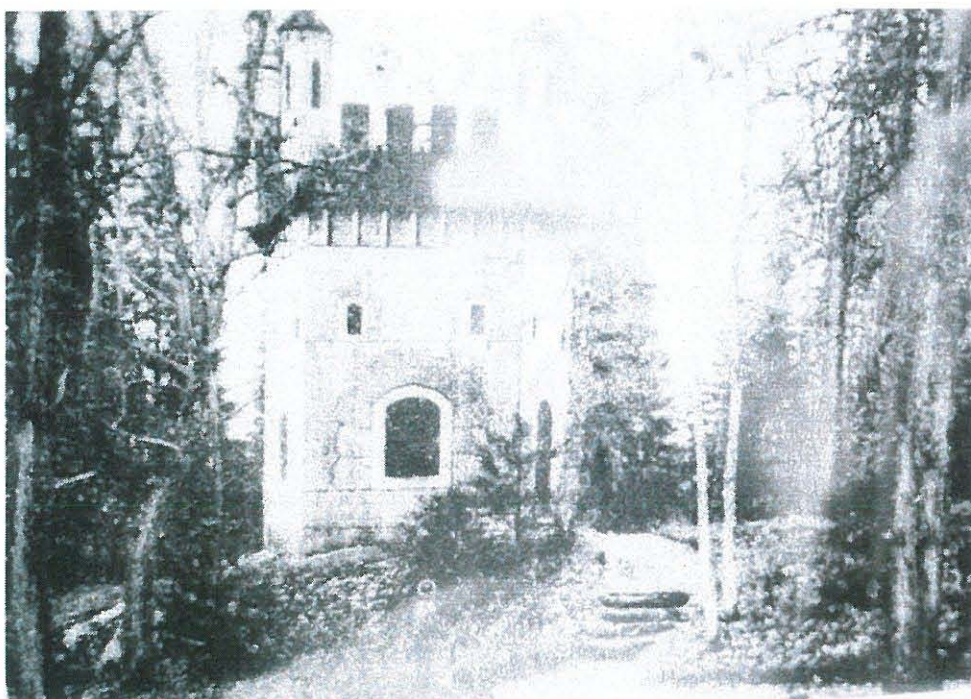

Mustion linnan pääportti valmistui 1859. Ylempässä kuvassa näkyy portin vasemmalla puolella kiviaitaa. Maantie on hieman ylempänä kuin itään johtava tie. Nykyään kiviaidasta on jäljellä muutama kivi. Maantie on huomattavasti korkeammalla. (Yk. Mustion linnan kuva-arkisto, ak. S.P.)

Näkymiä huvimajoilta

*Carl von Kugelgen on grafiikanlehdissään kuvannut kaksi näkymää Mustion linnalle 1818. Kohteita on mahdollisesti tarkasteltu joko goottilaisesta paviljongista Trycksbackan mäeltä tai goottilaisen paviljongin itäpuolella sijainneesta toisesta paviljongista, joka näkyy vuoden 1787 kartassa piene-
nä ympyränä. (Yk. ja ak., kopio Museovirastossa, alkuperäinen Eremitasissa, Pietarissa)*

Alakuvassa goottilainen paviljonki. Yläkuvassa mahdollisesti toisen, samalla mäellä, em. itäpuolella sijainneen paviljongin rauniot. (Yk. S.P., ak. Mustion linnan kuva-arkisto)

Suihkulähteen vesiallas

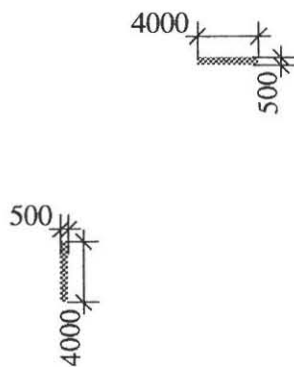
Päärakennuksen pohjoispuolella sijainneen suihkulähteen vesiallas on päärakennuksesta kaakkoon olevalla mäellä, työväenasuntojen takana. Paikalla on mahdollisesti sijainnut aikaisemmin huvimaja, joka näkyy alemmassa Carl von Kügelgenin grafiikan lehdessä oikeassa reunassa. Kuvat on otettu samasta paikasta, ylempi kohti itää, alempi luoteeseen kohti päärakennusta. (Yk. ja ak. S.P.)

Liitteenä 3 on mittapiirustukset altaasta. Yläkuvassa muurin ladonta ja alakuvassa kaksoisputkien päät. (Yk. ja ak S.P.)

LIITE 1

päärakennus

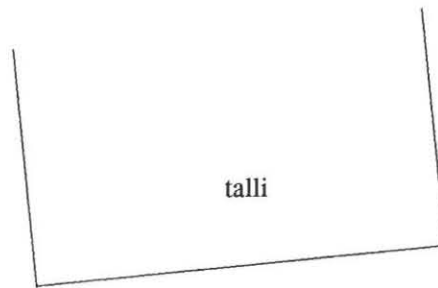
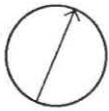

- o kanadanhemlokki , (*Tsuga canadiensis*)

Kaivauskartta 1:500, Mahdolliset käytävien paikat 1864,
Mustio, päärakennuksen eteläpuoli
Mittaajina Eeva Ruoff ja Saara Pyykkö 12.6.1998

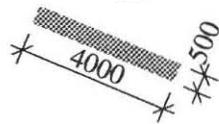

LIITE 2

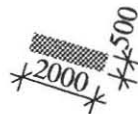

talli

kaivuualue,
Milla Hakari ja Annukka Kuoppala

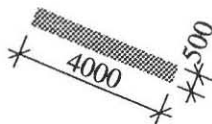

kaivuualue,
Emilia Weckman

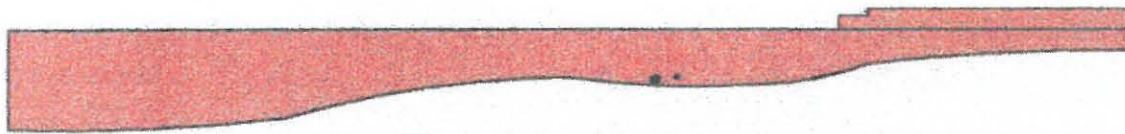
○ sähkötolppa

kaivuualue,
Marketta Jolkkonen ja Pekka Salminen

Kaivauskartta 1:200, Mahdolliset hedelmätarhan käytävät 1864,
Mustio, tallin eteläpuoli
Mittaajina Eeva Ruoff ja Saara Pyykkö 10.6.1998

LIITE 3

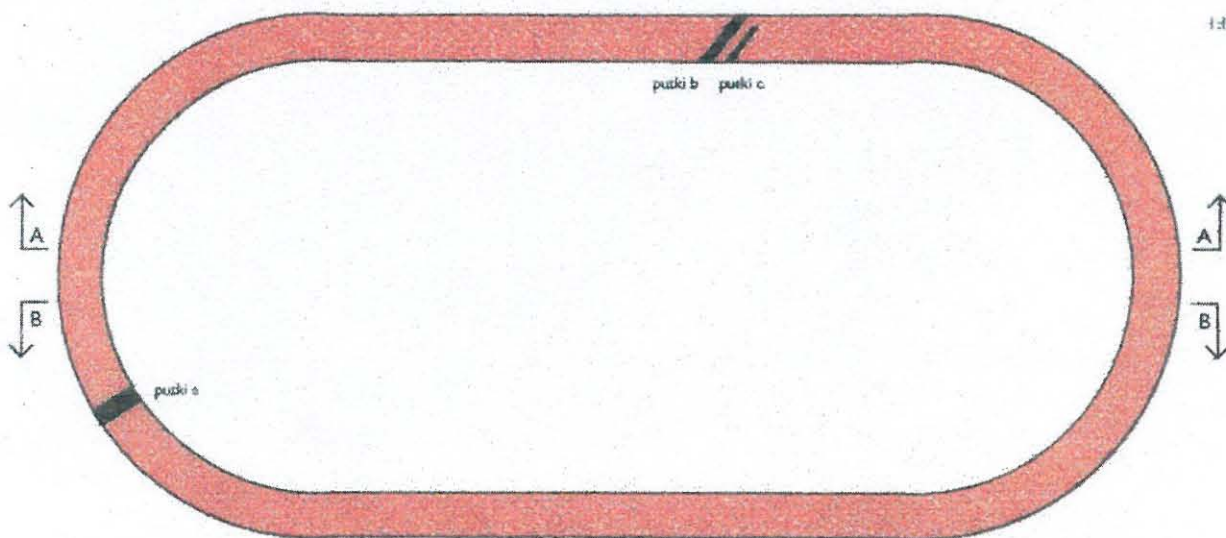
leikkaus A
altaan sisältä etekään
kohti kartanoa

leikkaus B
altaan sisältä pohjoiseen

1:100

Suihkulähteen vedenkeräysaltaan mittauspiirustus 1:100, Mustio,
Mittaajina Saara Pyykkö ja Emilia Weckman 11.6.1998.

MUSTION LINNA, KARJAA

Puistoinventointi 7.-14.6.1998

Milla Hakari 46434V

Goottilainen huvimaja, Trycksbacka

Mustion linnan alueelta on säilynyt vanha suunnitelma vuodelta 1787. Tähän karttaan on merkitty linnan etelä-kaakkois -puolella huvimaja ylhäälle Trycksbackan rinteelle (kartan alareuna).

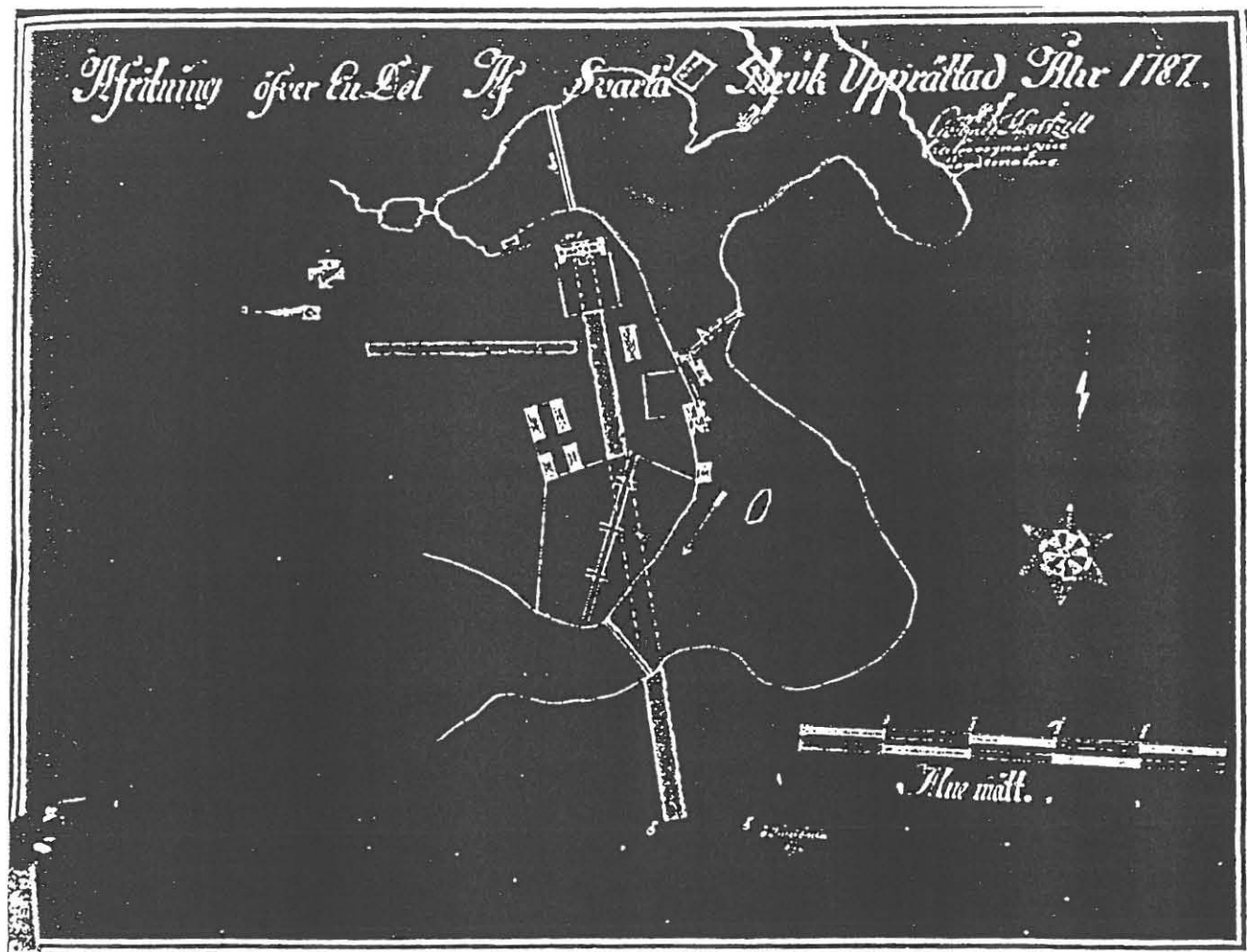
On myös olemassa vanha postikortti, joka esittää huvimajaa Mustiossa. Postikortin ajoitusta ei tiedetä, mutta voidaan arvella sen olevan peräisin 1900-luvun alkukymmeniltä, jolloin samantyyppisiä maisemapostikortteja harrastettiin paljon. Mustion linnan arkistoista löytyi myös vastaavaa kohtaa esittävä maalaus. Maalaus ja postikortin kuva ovat lähes samanlaisia.

Kuvien mukaan huvimaja on ollut kuusikulmainen. Seinät ovat olleet paksut kiviseinät, ja katolla on ollut kaksi pientä tornia. Huvimaja on edustanut goottilaista tyyliä.

Voidaan lähes varmuudella väittää, että kyseessä on juuri Trycksbacka:nin huvimaja, sillä kortissa näkyvät kiviportaat löytyvät edelleen paikalta. Myös maastonmuodot näyttävät yhtäläisiltä nykytilanteen kanssa. Nykyään kummalla kasvaa tiheä pensaikko, etupäässä vadelmaa, taikinamarjaa ja vaahterantaimia. Kuvan oikean reunan ulkopuolelle jää suuri kuusi (mittauspiirroksessa nro 3). Mahdollisesti kuusi on sama, joka näkyy maalauksen oikeassa reunassa pienenä taimena.

Postikorttikuvassa ja maalauksessa näkyy huvimajan edustalla (koillispuolella) aukio. Nykyisin paikka on pääosin nuorehkon puuston peittämä. Kauempaa löytyy kyllä kaksi vanhaa hienoa tammaa, jotka ovat saattaneet reunustaa aukioita. Tammien arvioidut kasvupaikat näkyvät mittauspiirustuksesta.

Kumpu, jolla huvimaja on ilmeisesti sijainnut, on kalliota. Ohuen kasvualustan alta löytyi sileä kallio, jossa oli kiinni pieni metallinen tappi, kooltaan 2cm x 2cm. Tämä tappi on todennäköisesti osa huvimajan perustusrakenteita, ehkä esimerkiksi ollut kiinnitystappina yhdessä huvimajan kulmassa.

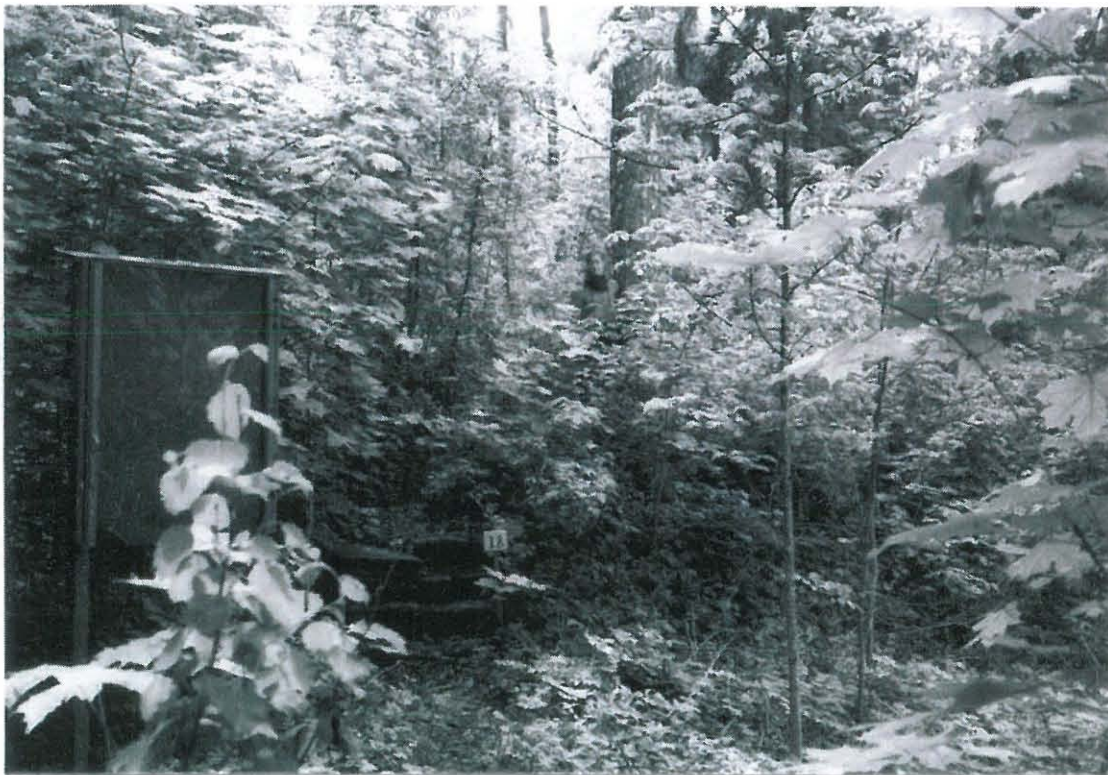

Mustion linnan ympäristön suunnitelma v. 1787

↑ Trycksbacka
♂ huvimajan merkki

Valokuva maalauksesta, joka esittää huvimajaa Mustiossa

Valokuva samalta paikalta kesäkuussa 1998

Sileä kalli, josta metallitappi löytyi

Metallitappi, 2cm x 2cm

Vuoden 1787 suunnitelmakartassa päärakennukselta kaakkoon Trycksbackalle kulkee suora linja. Jokin aika sitten linja on hakattu auki. Linjalla kasvaneet puut ovat olleet suuria ja vanhoja. Mittauspiirrokseen on mitattu paikoilleen merkittävimmät kannot. Jostain syystä kannot näyttäisivät muodostavan suoran rivin, joka kulkee hieman viistosti avohakkuualueen läpi. Osa kannoista on vanhoja ja lähes mädäntyneitä, mutta osista iän pystyi laskemaan aivan tarkkaan.

Puut ovat olleet lähes saman ikäisiä. Näyttäisi siltä, että puut on istutettu paikoilleen, ja jopa suoraan riviin. Nykyään vielä elossa olevat suuret kuuset (mittauspiirustus nrot 3, 4 ja 5) ovat mahdollisesti olleet osa tätä riviä.

On tietenkin mahdollista, että kantojen paikat ovatkin sattumaa. Mutta on myös mahdollista, että puut on istutettu. Jos ne on istutettu, rivillä täytyy olla joku syy. Ehkä puut on istutettu reunustamaan avointa linjaa päärakennukselle. Jos näin on, niin nykyinen avohakkuulinja on mennyt hieman sivuun alkuperäisestä. Tätä teoriaa saattaisi tukea se, että vanhan 1787 kartan mukaan linja päärakennukselta Trycksbackalle ei kulje suoraan huvimajalle, vaan huvimaja jää selvästi linjan vasemmalle puolelle suojaan. Nykyinen hakkuulinja taas kulkee lähes suoraan oletettua huvimajan paikkaa kohti.

Toisaalta taas nykyinen hakkuulinja päättyy kahteen vanhaan ja jo huonokuntoiseen lehtikuuseen (mittauspiirustus nrot 1 ja 2). Lehtikuuset ovat niin samanikäisiä ja kokoisia, että ne on lähes varmuudella istutettu paikoilleen. Olisivathan nekin olleet komea päätte päärakennukselta tulevalle linjalle.

Suuri vanha kanto (mittauspiirustuksessa nro 8)

oik.:
Hakattu linja
Trycksbackalta
päärakennukselle
pään

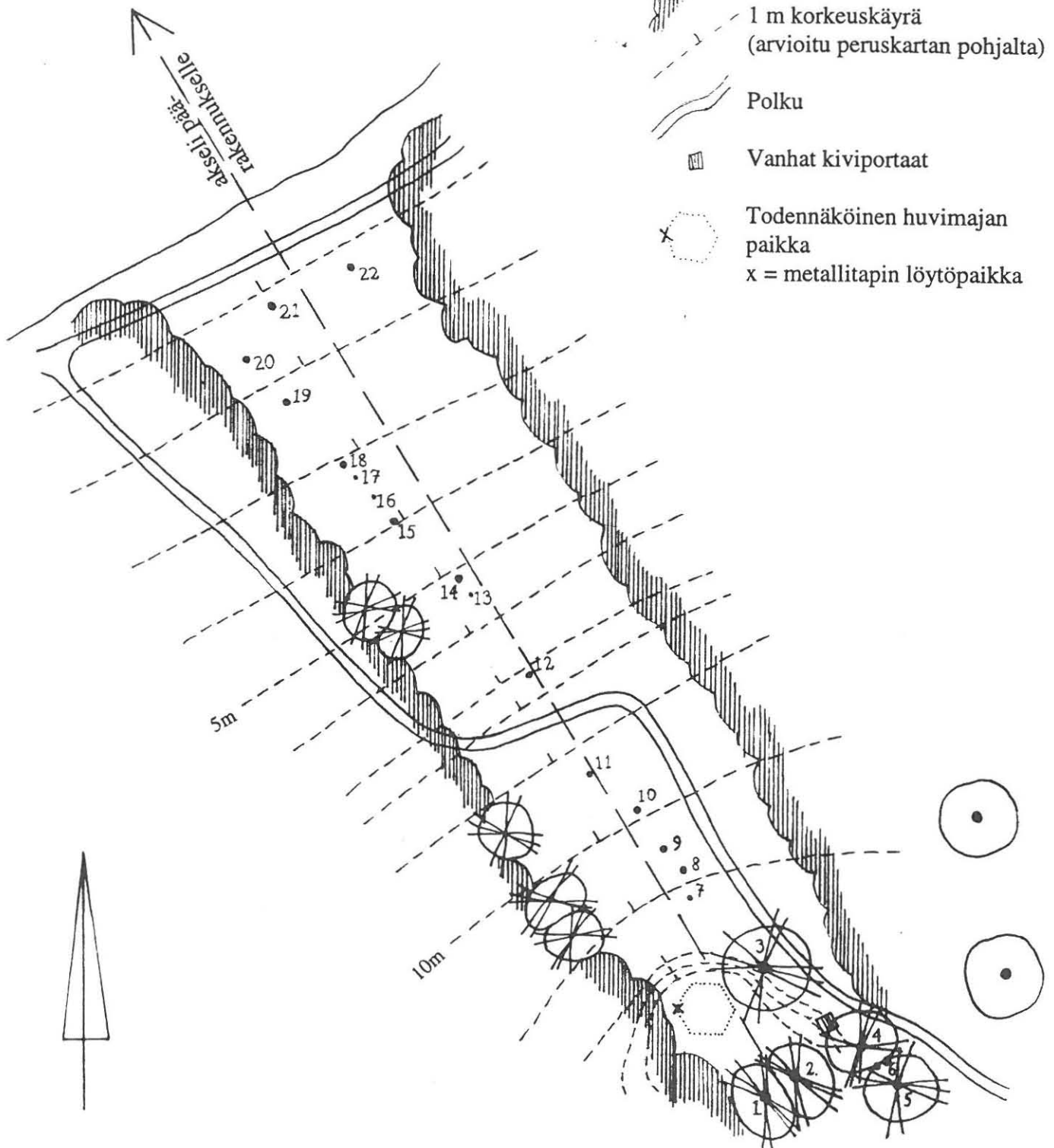
alla:
Linja Trycksbackalle
pään

Karjaa, Mustion kartano 9.6.1998
Annukka Kuoppala ja Milla Hakari

mittauspiirros 1:500

- Havupuu (mitattu)
- Havupuu (arvioitu)
- Lehtipuu, tammi (arvioitu)
- Kanto (mitattu)
- Metsänreuna
- 1 m korkeuskäyrä (arvioitu peruskartan pohjalta)
- Polku
- Vanhat kiviportaatt
- Todennäköinen huvimajan paikka
x = metallitapin löytöpaikka

Puut

nro	laji	rungon Ø /cm	korkeus /m	muuta
1	<i>Larix Sibirica</i> , siperianlehtikuusi	69	42	Huonokuntoisia, lähes kaikki ala- oksat kuolleet. Myös voimakkaasti toispuoleisia, koska kasvaneet niin lähellä toisiaan.
2	<i>Larix Sibirica</i> , siperianlehtikuusi	66	42	
3	<i>Picea abies</i> , metsäkuusi	75	38	suuri komea puu, leveä latvus, näkyy kauas, maamerkkikuusi ?
4	<i>Picea abies</i> , metsäkuusi	42	n.48	Latvukset toispuoleisia, puiden välissä on todennäköisesti kasvanut suunilleen saman ikäinen puu (kanto nro 6)
5	<i>Picea abies</i> , metsäkuusi	53	n.45	

Kannot

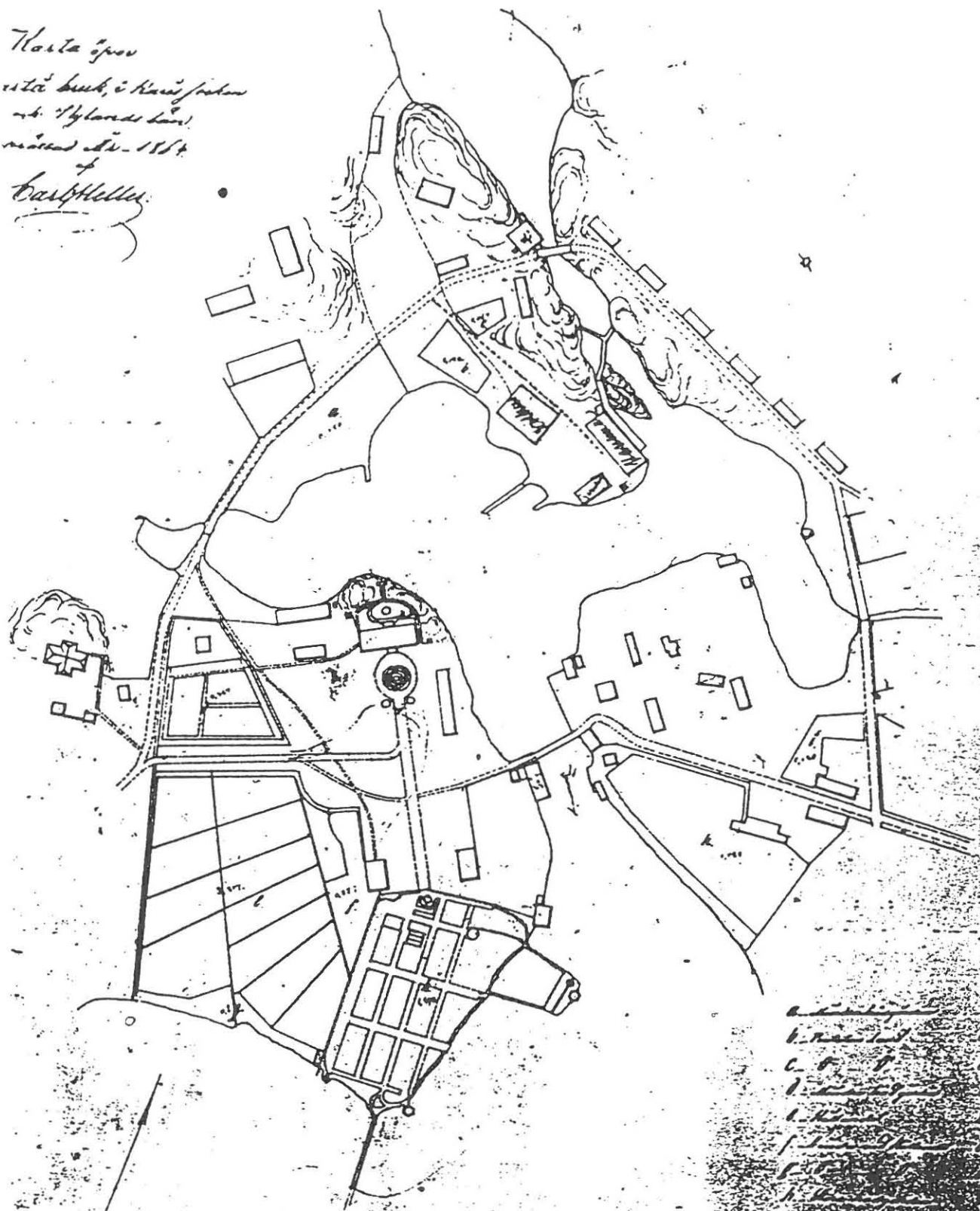
nro	laji (arvio)	kannon kunto, kaatohetki, mahd. ikäarvio
6	<i>Picea abies</i> , metsäkuusi	Kaadosta kulunut aikaa, kanto sammaloitunut. Kanto paksu, Ø 56cm. Vuosirenkaiden perusteella kaatovaiheessa ikä n. 85v.
7		Huonokuntoinen, laho
8	<i>Picea abies</i> , metsäkuusi	104 v. Puu juuri kaadettu. Kanto paksu.
9	<i>Picea abies</i> , metsäkuusi	100-105 v. Puu juuri kaadettu.
10	<i>Picea abies</i> , metsäkuusi	104 v. Puu juuri kaadettu.
11	haapa tai tammi??	Huonokuntoinen, laho
12		Vanha, hyvin laho
13		Vanha, aivan sienien peitossa
14		Kaadosta ei kovin kauaa, vuosirenkaita n. 90
15	jalokuusi??	Kaadosta ei kovin kauaa, vuosirenkaita n. 90
16		Vanha, hyvin laho
17		Vanha, hyvin laho
18		Kaadosta ei kovin kauaa, vuosirenkaita n. 90
19		Täysin mädäntynyt
20		Kaadosta ei kovin kauaa, vuosirenkaita n. 80
21		Kaadosta ei kovin kauaa, vuosirenkaita n. 75
22		Kaadosta ei kovin kauaa, vuosirenkaita n. 80

Mahdolliset hedelmätarhan käytävät tallin eteläpuolella

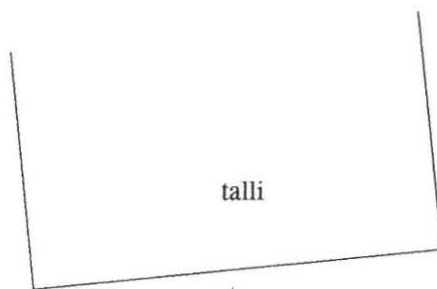
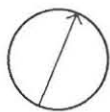
Mustion linnan alueelta on säilynyt kartta vuodelta 1864. Tässä kartassa päärakennusta ympäröivä puisto näyttää hyvin erilaiselta kuin nykyään. Päärakennukselta lähtee suora akseli kohti kaakkoa, joka tallien välissä kääntyy suoraan etelään. Tallien eteläpuolella on suorakulmainen moniruutuinen alue. Tämä on mahdollisesti ollut vanha hedelmätarha. Nykyään mahdollista vanhaa hedelmätarhaa peittää tasainen nurmikenttä.

Yritimme löytää merkkejä hedelmätarhasta kaivuuojien avulla.

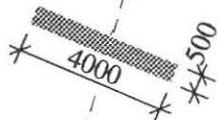
Karta öfver
 staden Stockholm, i Kungälv
 och Nylands län!
 ritad af C. H. H. 1864
 af Carl H. H.

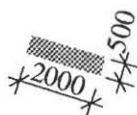
1. Kungälv	1,102
2. Kungälv	1,102
3. Kungälv	1,102
4. Kungälv	1,102
5. Kungälv	1,102
6. Kungälv	1,102
7. Kungälv	1,102
8. Kungälv	1,102
9. Kungälv	1,102
10. Kungälv	1,102
11. Kungälv	1,102
12. Kungälv	1,102
13. Kungälv	1,102
14. Kungälv	1,102
15. Kungälv	1,102
16. Kungälv	1,102
17. Kungälv	1,102
18. Kungälv	1,102
19. Kungälv	1,102
20. Kungälv	1,102

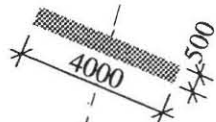
kaivuualue,
Milla Hakari ja Annukka Kuoppala

kaivuualue,
Emilia Weckman

kaivuualue,
Marketta Jolkkonen ja Pekka Salminen

○ sähkötolppa

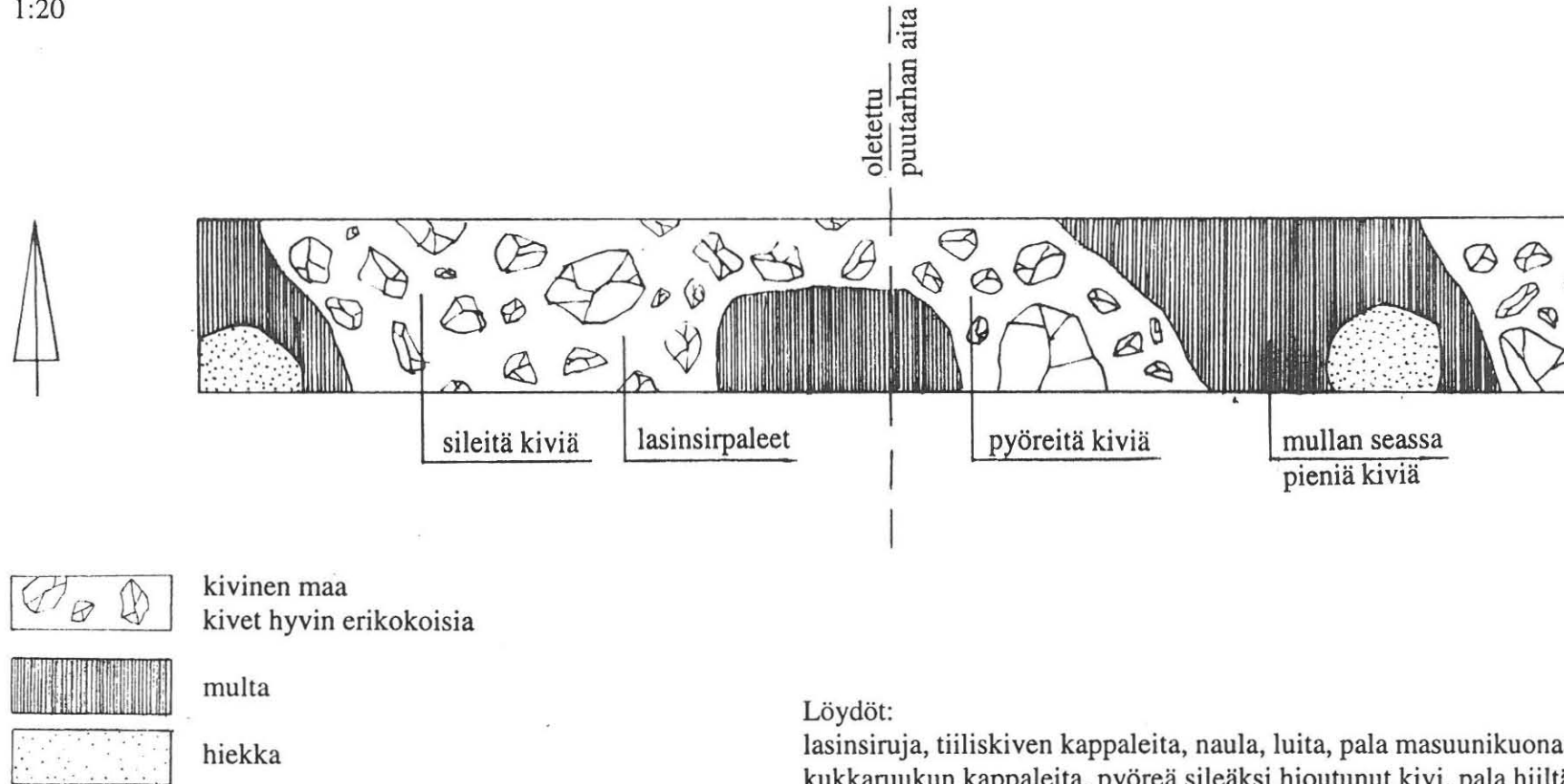
Kaivauskartta 1:200, Mahdolliset hedelmätarhan käytävät 1864,
Mustio, tallin eteläpuoli
Mittaajina Eeva Ruoff ja Saara Pyykkö 10.6.1998

Karjaa, Mustion kartano 10.6.1998
Annukka Kuoppala ja Milla Hakari

Koeoja 50cm x 4m

Taso 1

heti nurmen alla, n. 10cm syvyydeltä
1:20

Löydöt:

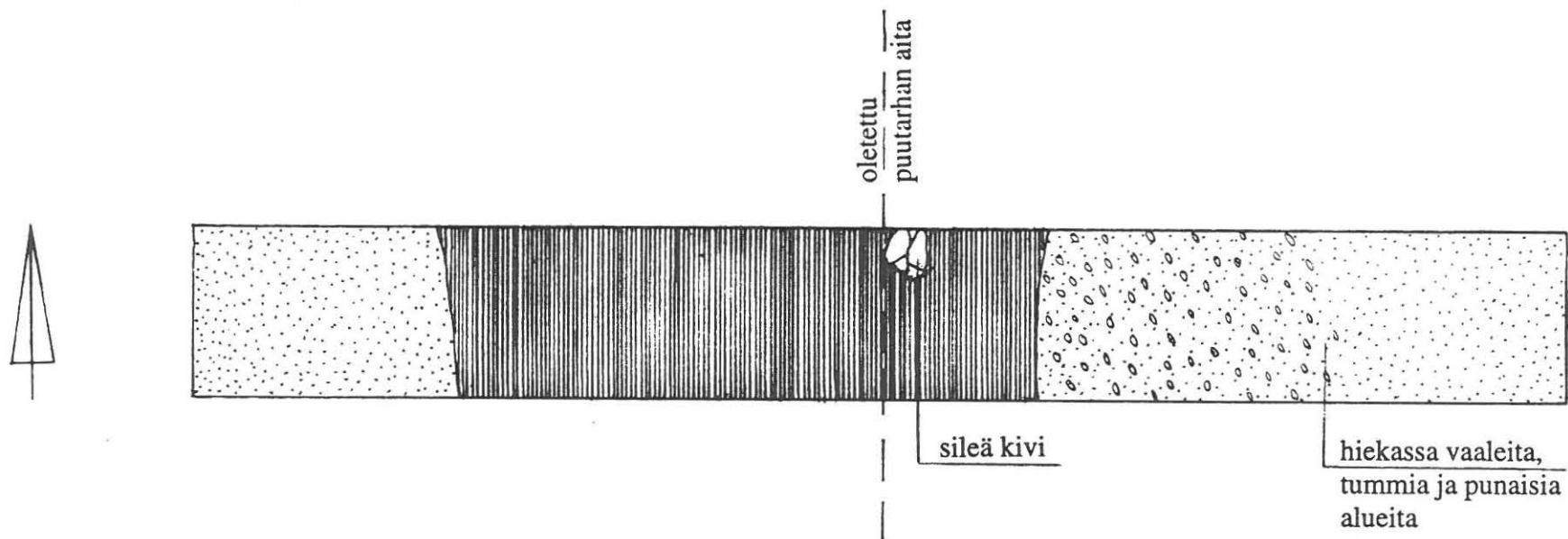
lasinsiruja, tiiliskiven kappaleita, naula, luita, pala masuunikuonaa,
kukkaruukun kappaleita, pyöreä sileäksi hioutunut kivi, pala hiiltä

Karjaa, Mustion kartano 10.6.1998
Annukka Kuoppala ja Milla Hakari

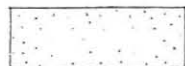
Taso 2

n. 20cm syvyydeltä

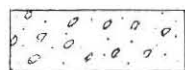
1:20

multa

hieno hiekka

karkea hiekka / sora
joukossa kiviä Ø n. 1-3cm

Löydöt:

luita, nikamia, hiiltä, lasinsirpaleita, ruukun palasia, tiilen palasia

Taso 1

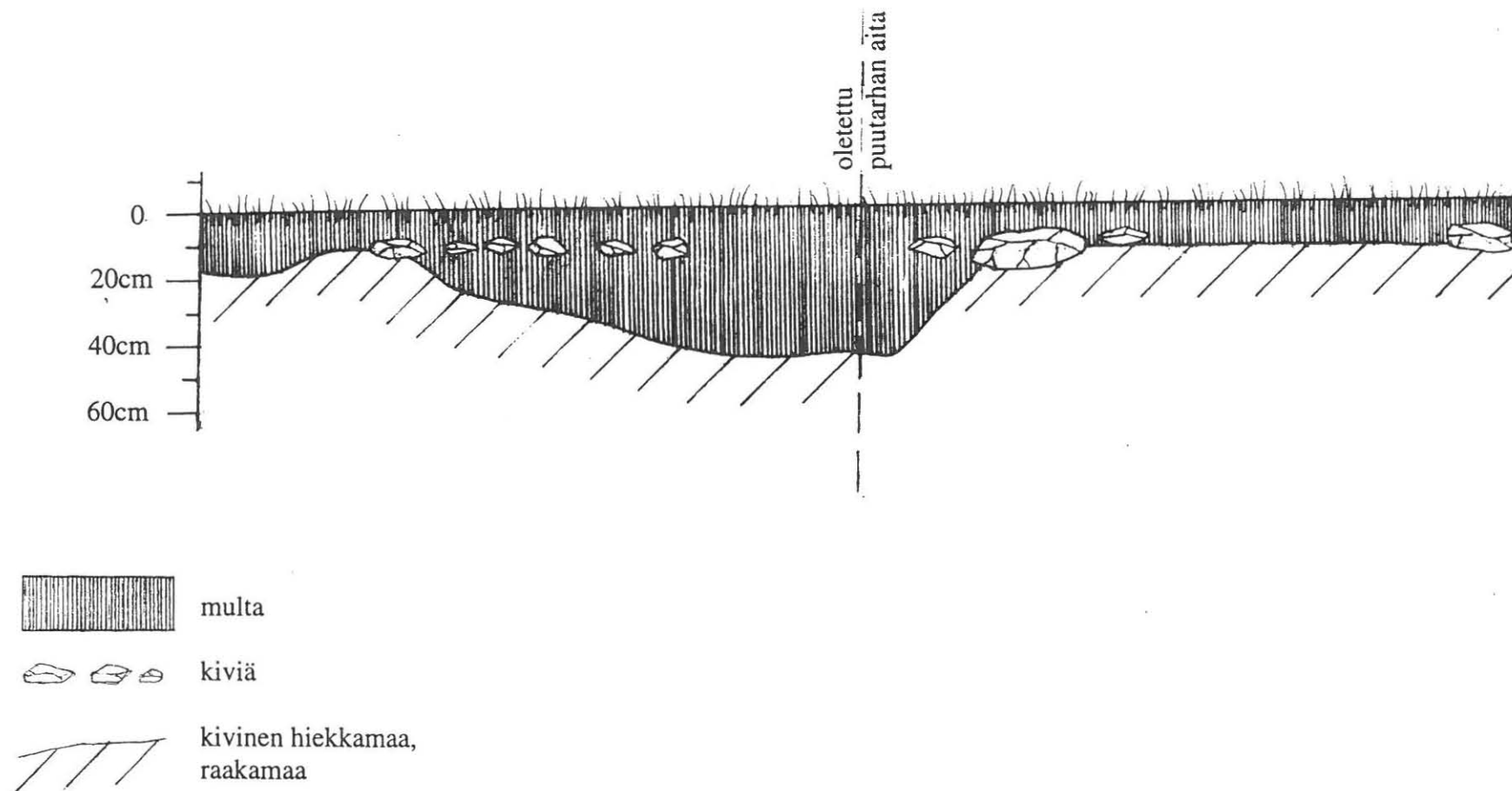

Taso 2

Karjaa, Mustion kartano 10.6.1998
Annukka Kuoppala ja Milla Hakari

Leikkausprofiili

1:20

A collection of nine fossilized bones and bone fragments, arranged on a white background. The items include: a large, curved jawbone with teeth; a long, slender limb bone; a small, dark, triangular fragment; a small, dark, rectangular fragment; a small, dark, irregular fragment; a small, dark, rectangular fragment; a small, dark, irregular fragment; a small, dark, rectangular fragment; and a small, dark, irregular fragment.

Mahdolliset pihakäytävien paikat päärakennuksen eteläpuolella

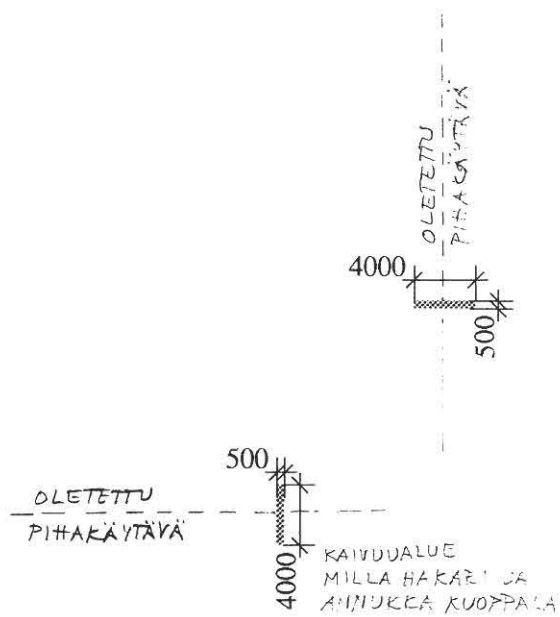
Vuoden 1864 kartassa päärakennukselta johtaa suora pihakäytävä kaakkoa kohden. Toinen pihakäytävä johtaa kirkolta (lännestä) itään kohdaten päärakennukselta kaakkoon lähtevän käytävän. Nykyään päärakennuksen edustalla on tasainen nurmikumpare.

Yritimme valita kaivuuojien paikat mahdollisten vanhojen pihakäytävien kohdilta.

Nykyään päärakennuksen edustalla on tasainen nurmikumpare

päärakennus

o kana

Taso 1

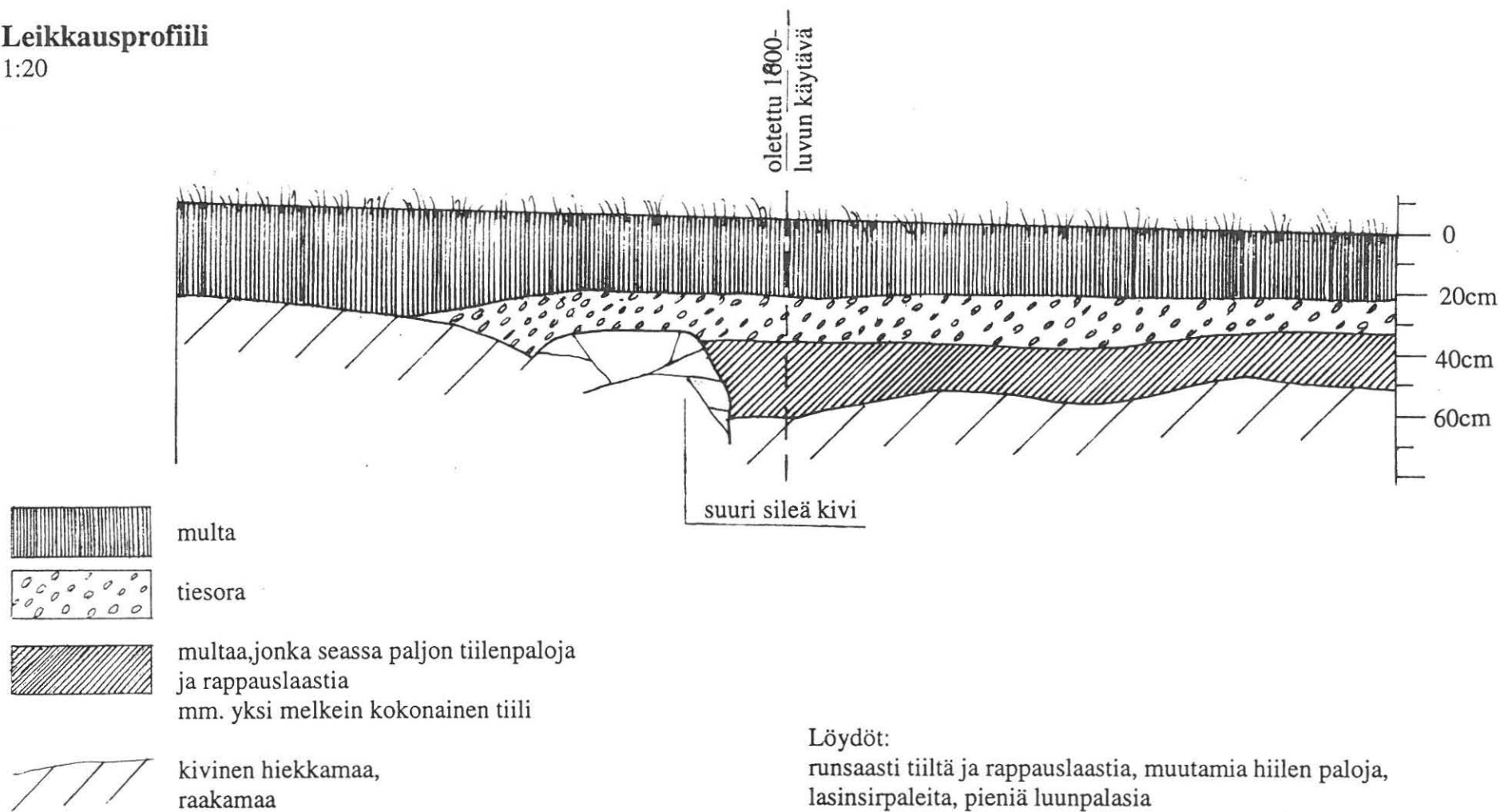
Taso 2

Karjaa, Mustion kartano 12.6.1998
Annukka Kuoppala ja Milla Hakari

Koeoja 50cm x 4m

Leikkausprofiili

1:20

Koeojasta löytyneet suuret kivet ovat pyöreämuotoisia ja sileäpintaisia. Kivet ovat todennäköisesti olleet vanhan käytävän reunuskiviä. Tiili-multa -kerros on pohjarakenne, ja päällä on ehkä ollut ohut sorakerros. Myöhemmin tiesoraa on todennäköisesti tuotu lisää, jolloin suuret reunakivet ovat peittyneet. On myös mahdollista, että soraa on myöhemmin vain valunut kivien päälle, sillä vanhat tienpinnat tehtiin usein kaareviksi.

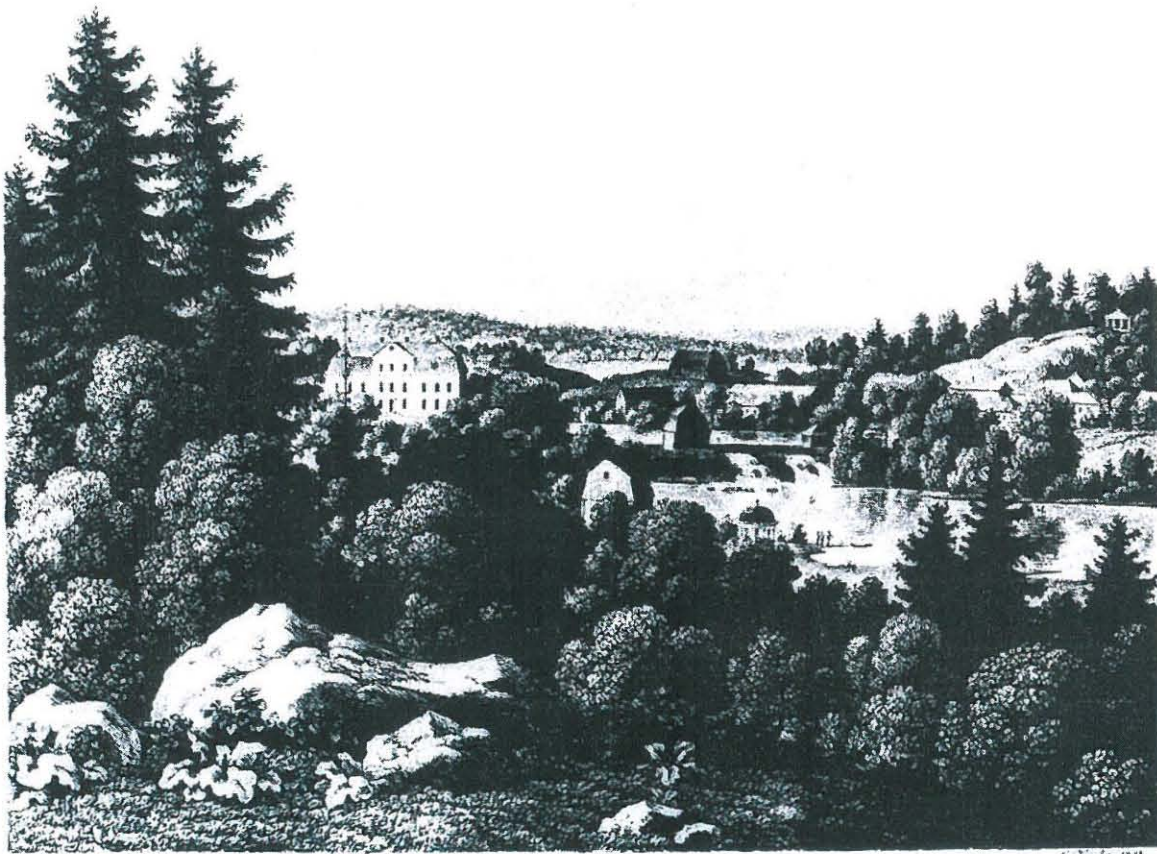
Jos paikassa on ollut kaksi eriaikaista tietä, eivät ne välttämättä ole koko ajan seurailleet toisiaan. Toinen on esimerkiksi voinut kiemurrella toisen kulkiessa suoraan. Jotta asiasta saisi enemmän tietoa, pitäisi tehdä tasokaivaus tai sitten monta koeojaa rinnakkain.

Vanhan nurmikon kasvualusta (leikkausprofiilin vasen reuna) on ollut hyvin ohut tai alue on ollut hiekkapintainen. Myöhemmin päälle on tuotu paljon täyttömaata, multaa.

MUSTION LINNA, KARJAA Puistoinventointi 7-14.6.1998

Emilia Weckman 43933F

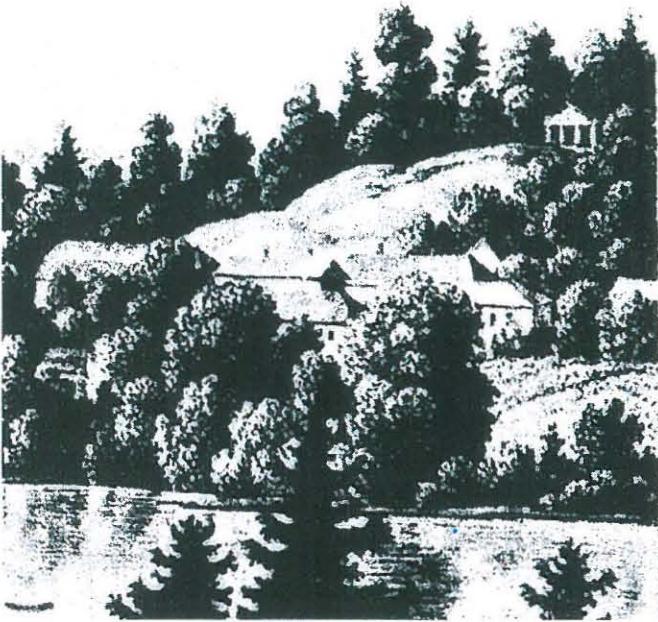
Kuva 1: Carl von Kugelgen, laveeraus 1818 (sign 1822) näkymä Mustion puistosta

kreikkalaisen temppelin jäljillä

Aleksanteri I:n kabinettimaalari Carl von Kugelgen vieraili 1800-luvun alkupuolella Mustion kartanopuistossa kerätessään kuvamateriaalia keisarin toimesta "Suomi-kuvastoa" varten. Kokoelmasta ei koskaan julkaistu yksissä kansissa, mutta kuvat ovat säilyneet yksittäisinä teoksina Venäjällä Pietarin Eremitaasissa. Tutkimuksen lähtökohdaksi valittiin yksi von Kugelgenin teoksista, joka kuvaa näkymää Trycksbackan mäeltä joen yli kartanon ja ruukin suuntaan (kuva 1). Taustalla näkyvät työväen asuintalot ja niiden takainen mäenrinne. Kiinnostuksemme herätti aivan kuva-alan oikeassa ylänurkassa siintävä huvimajan hahmo (kuva 2). Kugelgenin teokseen on merkitty vuosiluku 1818, jonka perusteella voi ajoittaa hänen vierailleen kartanon alueella puiston maisematyylisen vaiheen aikana. Maisemapuiston isä Magnus Linder II oli kuollut 1801, mutta voi olettaa että kuvassa siintävä temppelityylinen huvimajarakennus oli hänen rakennuttamansa, ja kuului osana maisemapuiston nähtävyyksiin. Siitä ei kuitenkaan näe merkintää kartoissa.

Lähdimme metsään etsimään mahdollisia jäänteitä tai merkkejä huvimajasta. Kuvan perusteella voi arvella huvimajan sijainneen kalliokumpareen huipulla siten, että paikalta aukeaisi hyvät näkymät puistoon. Maaston jylhyyttä on kuitenkin von Kugelgenin teoksessa ajan tyylin mukaisesti liioiteltu ja rakennusten sijaintipaikkoja todennäköisesti taiteilijanvapaudella sopivasti sommiteltu, joten täyttä varmuutta ei huvimajan sijaintipaikasta kuitenkaan kuvan perusteella voinut päätellä. Kuva-ala on myös siten rajattu ettei sen perusteella voinut arvioida oliko rakennus sijainnut aivan mäen huipulla, vai ehkä hiukan alempana. Jälkimäinen vaihtoehto tuntui kuitenkin todennäköisemmältä.

Kuva 2: Yksityiskohta "kreikkalainen temppeli"

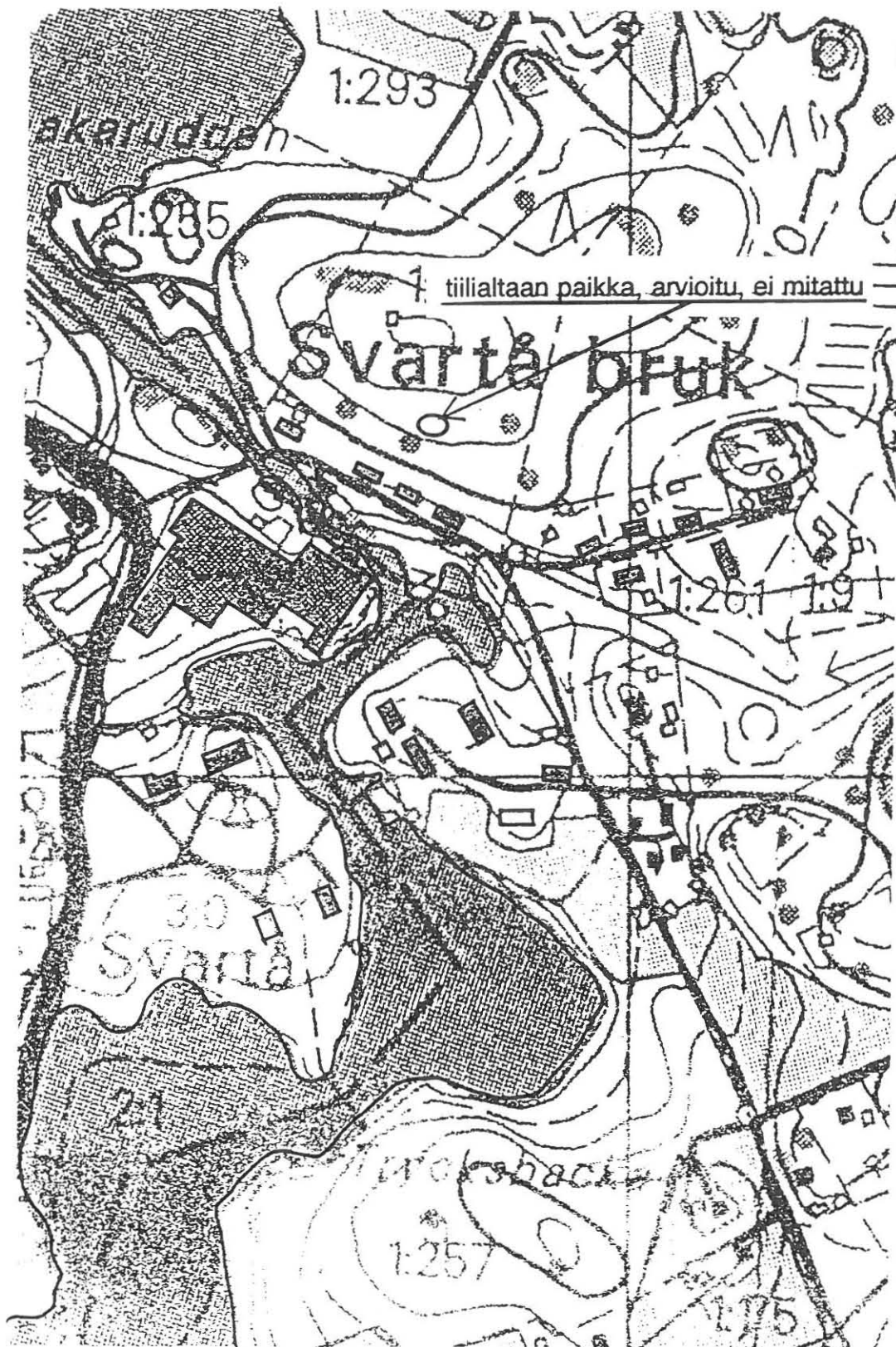

Kierreltyämme metsäalueella päädyimme paikalle, jossa sijaitsi ovaalinmuotoinen tiilirakennelma (liittekartta + kuvat 3-6) . Se sijaitsi kallioisella kumpareella suoraan työväen asuintalojen takaisella rinteellä. Paikalta oli aiemmin avautunut suora näkymä kartanolle ja Trycksbackan mäelle sekä muualle puistoon, nyt kuitenkin näkymän peitti metsäkasvillisuus (kuva 7). Voisi siis olettaa että huvimaja on sijainnut samalla paikalla. Tiilirakennelman muoto ei sopinut kreikkalaisen temppelin pohjarakenteiksi, joten se oli mahdollisesti rakennettu myöhemmin ehkäpä huvimajan paikalle jotakin muuta käyttötarkoitusta varten. Tämä käyttötarkoitus selvisi lähemmän tarkastelun jälkeen (mittauskuvat).

Ovaalinmuotoinen rakennelma oli perustettu suoraan kalliopohjalle tiilestä muuraamalla. Alareunasta löytyi pohjalle kertyneen maa-aineksen kaivamisen jälkeen kolme putkea, joista kaksi sijaitsi vierekkäin eteläisellä sivulla ja yksi koillisessa "kaarteessa". Rakennelma muistutti allasta johon oli kerätty vettä, joko pumppaamalla joesta tai sitten sadevettä, joka oli sitten johdettu alaspäin. Magnus Linderin kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen kävi ilmi, että puiston alueelle oli 1800-luvun loppupuolella perustettu Fridolf Linderin toimesta joelle vesisuihku, ja tämä allasrakennelma olisi tehty silloin palvelemaan suihkun paineistamista. Allas on mitä todennäköisimmin rakennettu maisemapuistonähtävyyden ja retkikohteena toimineen kreikkalaisen temppeli - huvimajan paikalle.

Tällä hetkellä työväen asuntorakennusten takaisessa metsässä risteilee muutamia polkuja, mutta on vaikeaa sanoa onko joku näistä poluista osa aiemmin huvimajalle johtavaa reittiä, tällä hetkellä mikään poluista ei johda suoraan altaalle. Metsä on osin umpeenkasvanutta (kuva 8), mutta upeiden mäntyjen lisäksi siellä kasvaa komeita tammivanhuksia, joiden olisi saatava pikaisesti tilaa ja valoa. Toivottavaa olisikin , että metsässä tehtäisiin harvennusta tammien tulevaisuuden turvaamiseksi. Samalla voisi avata näkymiä altaalta puiston suuntaan

Voisi myös kuvitella, että harvennusten yhteydessä voisi lehdon lomaan perustaa polun, joka mahdollistaisi kulun alueella. Huomioon tulisi kuitenkin ottaa lähitalojen asukkaat ja pitää polku kauempana rakennusten välittömästä läheisyydestä. Mikäli "kreikkalaisesta temppelistä" löytyy lisää tietoja, joiden perusteella sen voi todeta varmuudella olleen olemassa (esimerkiksi voisi kuvitella että sinne on tehty kesäisiä retkiä, joista on ehkä säilynyt valokuvia) - voisi polun varrelle sijoittaa kyltin kertomaan huvimajasta ja sen jälkeisistä vaiheista.

*Kuva 3: allasrakennelma
kuvattuna etelästä, alarinteeltä*

Kuva 4: yksityiskohta tiililadonnasta

Kuva 5: altaan sisällä rehottaa metsäkasvillisuus

Kuva 6: etelänpuoleinen seinä

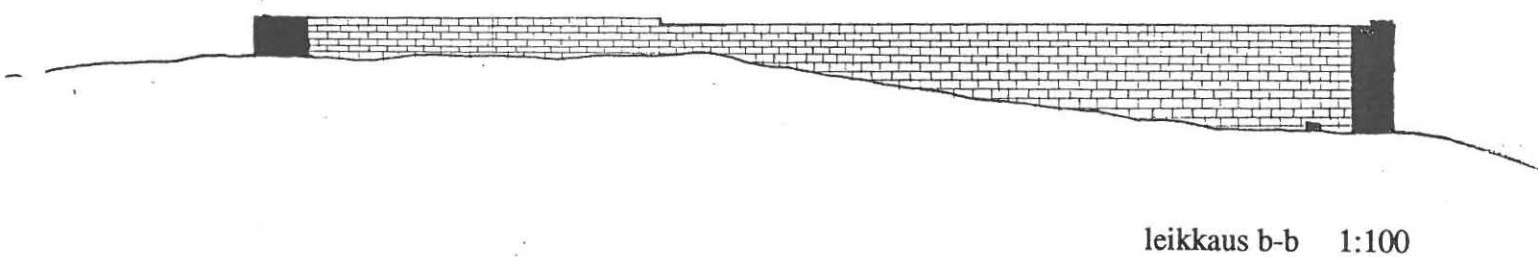
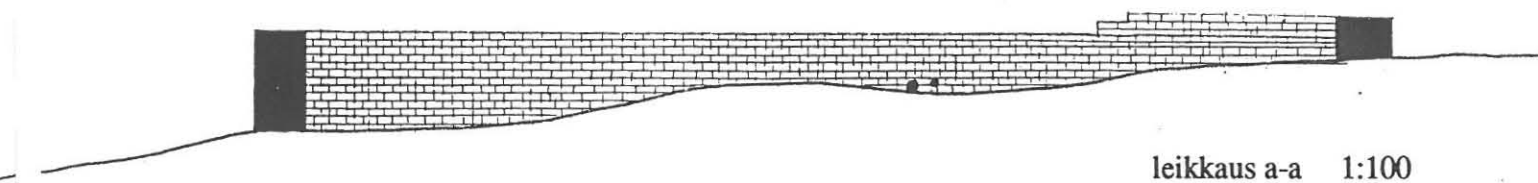

*Kuva 7: umpeenkasvanut näkymä
tiilialtaan itäselä reunalta kohti
kartanoa, keltainen linna häämöttää
lehvästön takaa.*

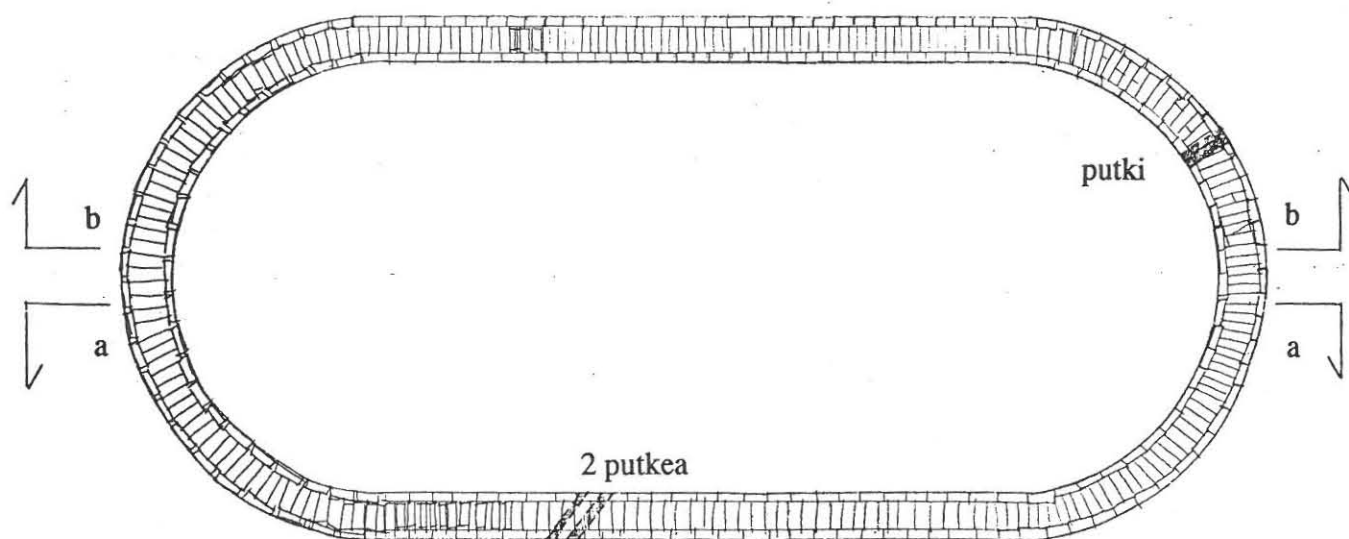

Kuva 8: metsää tiilialtaan ympäristössä.

altaan mittauspierrokset

tiililimitykset viitteelliset, ei mitattu

pohjapiirros 1:100

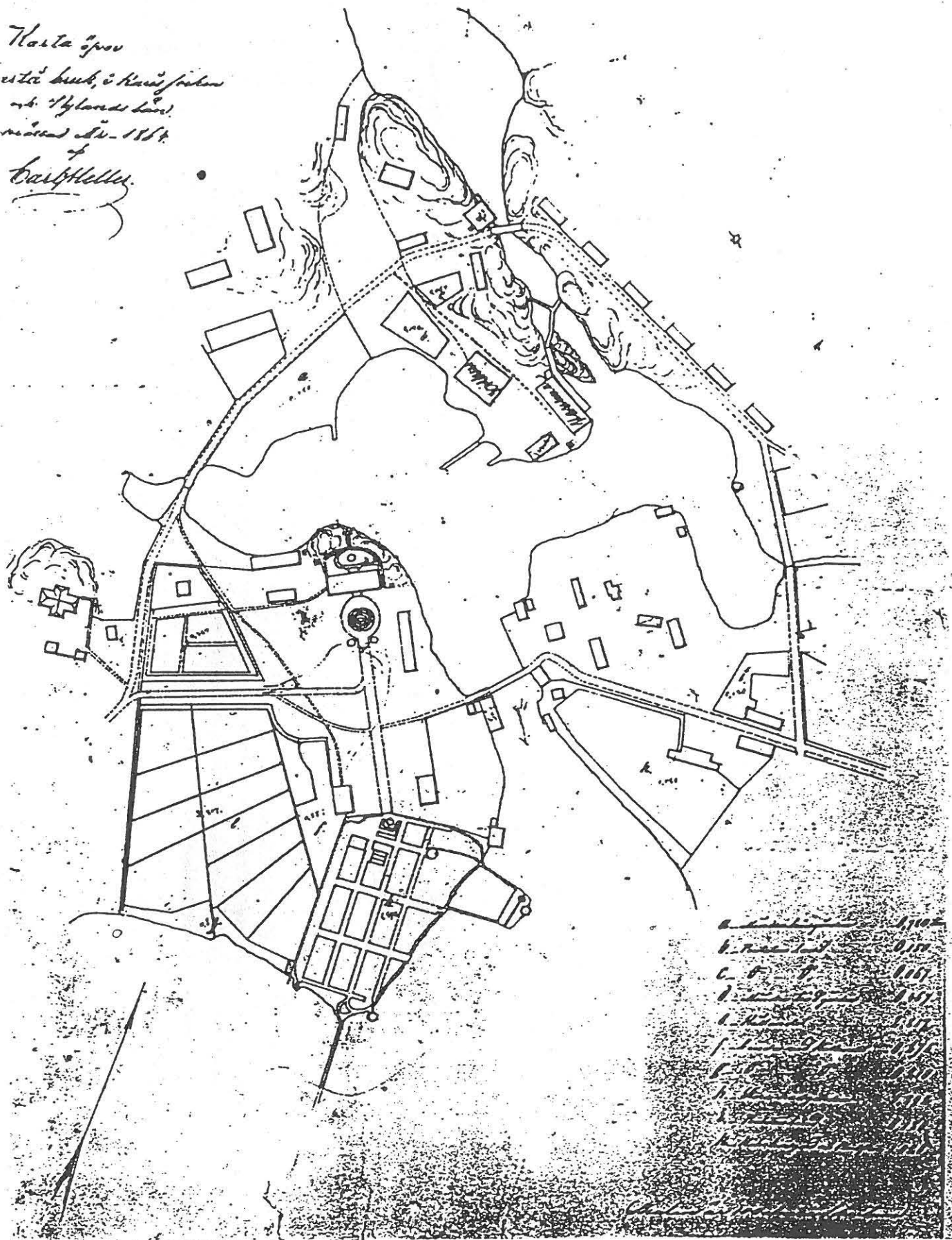

Hedelmätarhan jälkiä etsimässä

Mustion kartanopuistosta on säilynyt kartta vuodelta 1864 (liitteenä). Kartassa kartanon edustalta lähtevän akselin päätteenä, niemen eteläisessä kärjessä on istutusalueiden ja puistokäytävien ruudukko. Paikalla on mahdollisesti ollut muotoon istutettu hedelmätarha. Nykyään aluetta peittää nurmikenttä. Lähdimme jäljittämään kaivausten avulla jälkiä käytävien ja istutusalueiden sijaintipaikoista. Yritimme kohdistaa kaivausojien paikat siten, että ne osuisivat kartalle merkittyihin rajakohtiin, jolloin selkeiden maa-aines erojen perusteella voisi mahdollisesti löytää reuna-alueet, ja sitä kautta käytävien paikat (liitteenä kaivausojien sijoitus v. 1864 kartalle, yleiskuva ja 1:200).

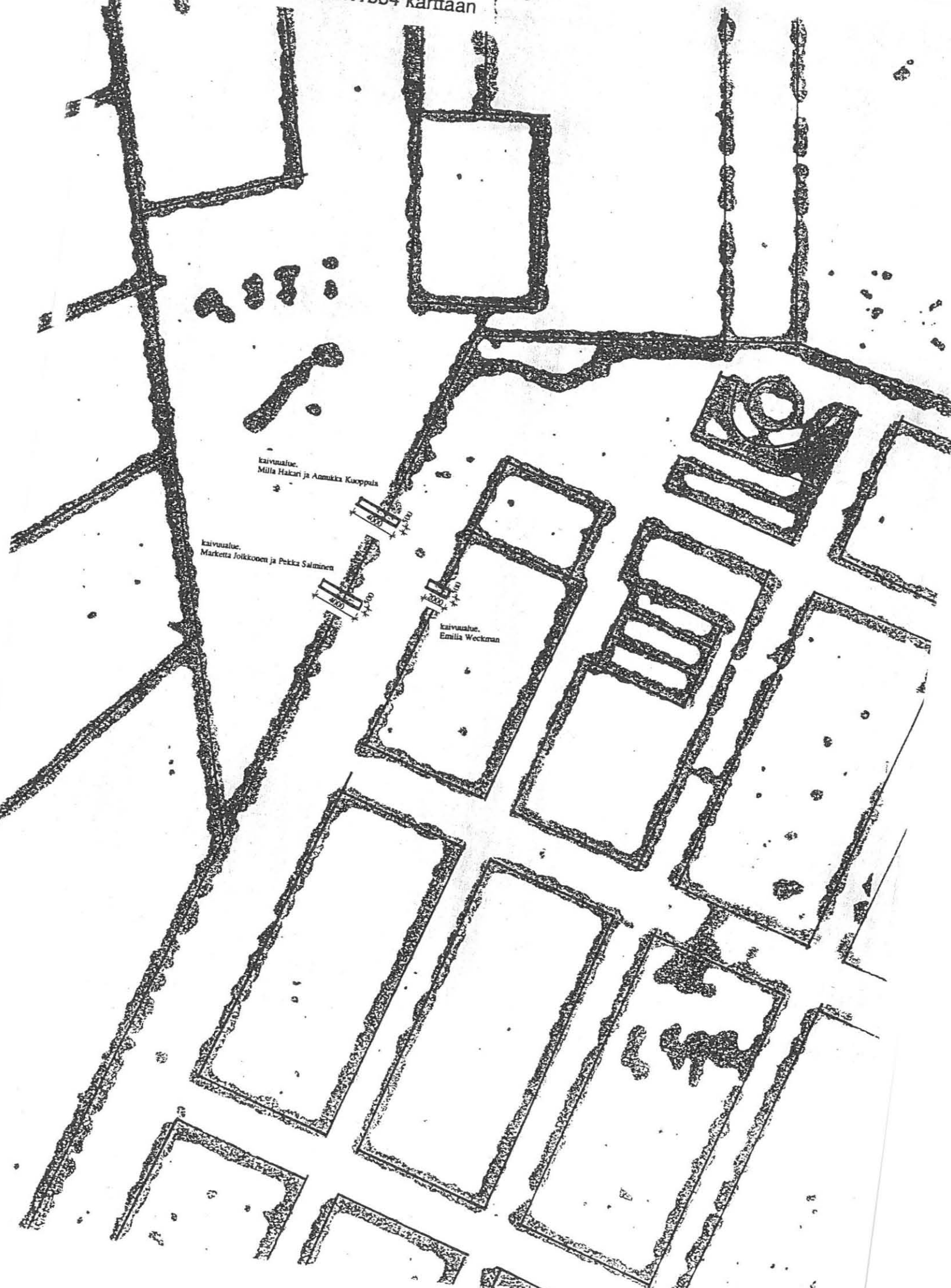
Minun kaivuujani oli kohdistettu siten että sen tulisi osua istutusalueen ja käytävän reuna-alueelle. Ollessani yksin kaivamassa, ojan pituudeksi jäi kaksi metriä muiden kaivaessa esiin neljän metrin pituisia oja. Tässä tapauksessa pidempi oja olisi ehkä tuonut paremman tuloksen, nyt istutusalueen raja ei tullut esiin. Maa-aines oli 7-12 cm syvyisen multakerroksen jälkeen hiekkamaata sisältäen pieniä, halkaisijaltaan 1-3 cm kokoisia kiviä. Voisi siis olettaa, että osuin suoraan käytävän kohdalle, varsinkin kun vertaa tuloksia muiden ojen löydöksiin (liitteenä kaivauspiirrokset ja valokuvat).

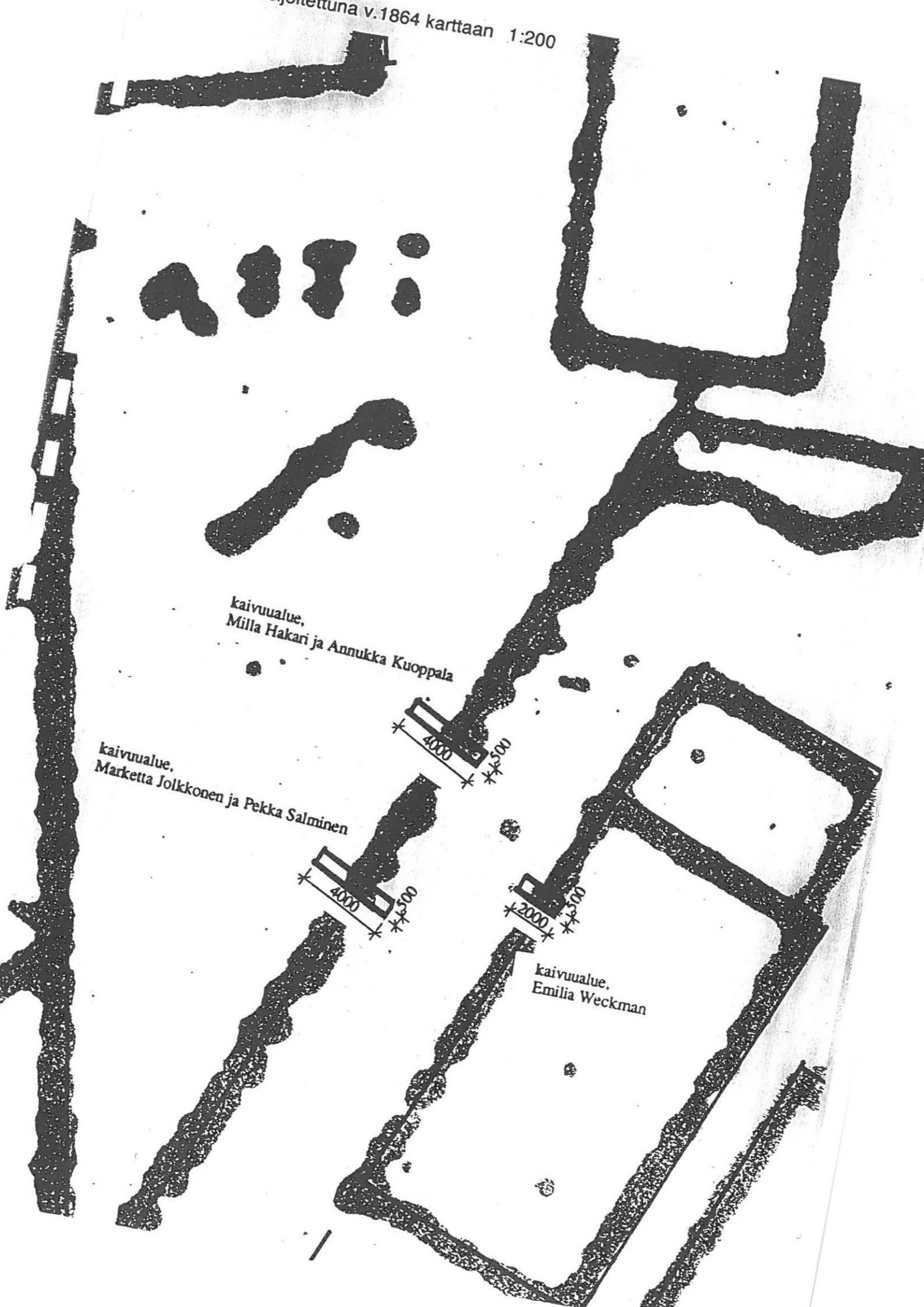
Karta öfver
 esta bruk, i Karesöförsamling
 i Hylands län.
 ritad af H. 1864.
 af
 Carl Heltzel.

1. Huvudbyggnaden	1,100
2. Huvudbyggnaden	1,100
3. Huvudbyggnaden	1,100
4. Huvudbyggnaden	1,100
5. Huvudbyggnaden	1,100
6. Huvudbyggnaden	1,100
7. Huvudbyggnaden	1,100
8. Huvudbyggnaden	1,100
9. Huvudbyggnaden	1,100
10. Huvudbyggnaden	1,100
11. Huvudbyggnaden	1,100
12. Huvudbyggnaden	1,100
13. Huvudbyggnaden	1,100
14. Huvudbyggnaden	1,100
15. Huvudbyggnaden	1,100
16. Huvudbyggnaden	1,100
17. Huvudbyggnaden	1,100
18. Huvudbyggnaden	1,100
19. Huvudbyggnaden	1,100
20. Huvudbyggnaden	1,100

kaivualueet sijoitettuna v.1864 karttaan

kaivualue,
Milla Hakari ja Annukka Kuoppala

4000
6500

kaivualue,
Marketta Jolkkonen ja Pekka Salminen

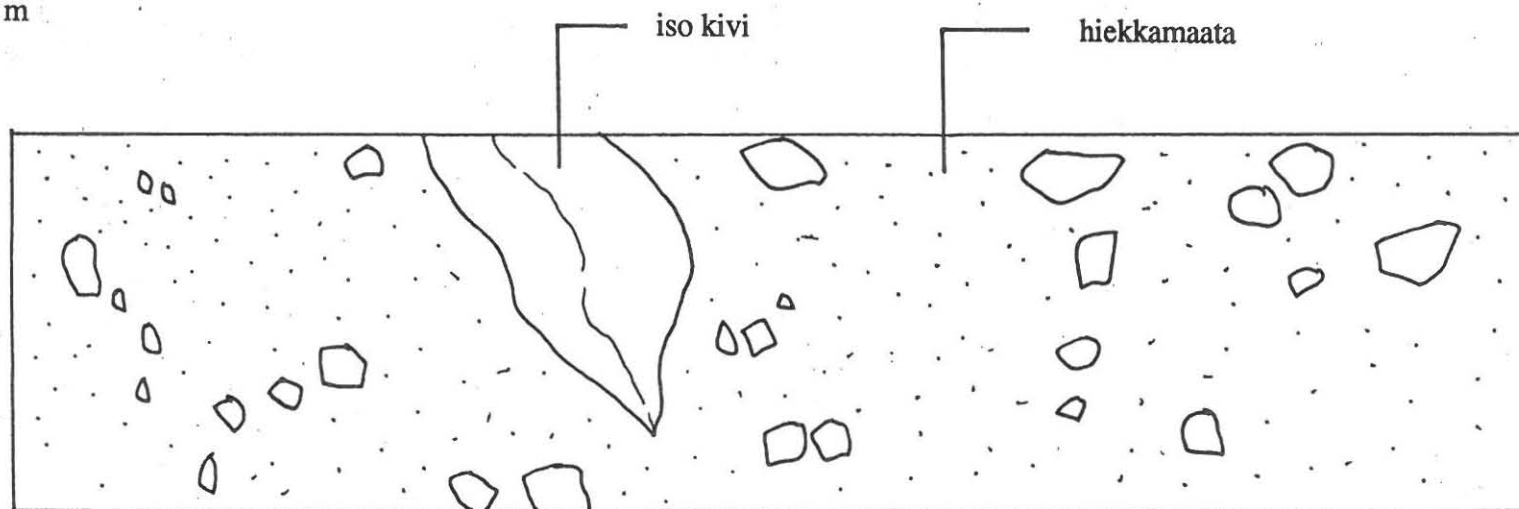
4000
6500

2000
6500

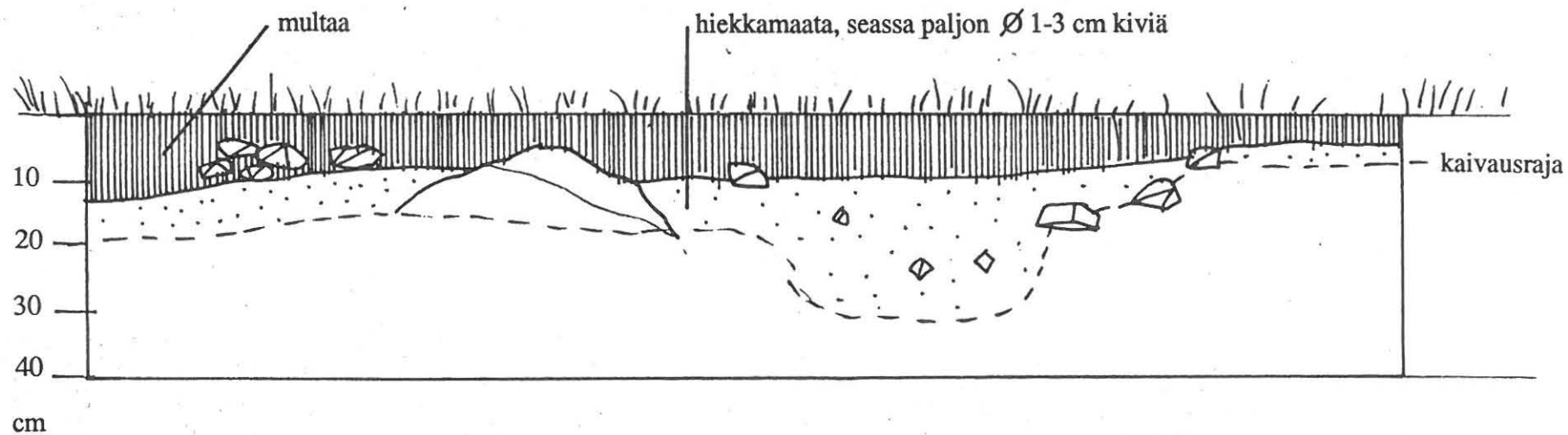
kaivualue,
Emilia Weckman

puistoinventointi
Mustion kartano 10.6.1998
Emilia Weckman

Koeoja 50 cm x 2 m

taso I n. 13 cm syvyydessä 1:10

leikkausprofiili 1:10

